

ROK 1991

Rok 1991 bol rokom, kedy pokračovali politické, spoločenské a hospodárske zmeny. Najmä ekonomické zmeny a opatrenia vlád, prijatie rôznych zákonov Slovenskou národnou radou a Federálnym zhromaždením mali značný vplyv na životnú úroveň obyvateľov. V rámci ekonomickej reformy sa od 1. januára 1991 uskutočnila tzv. liberalizácia cien, čo v praktickom dôsledku znamenalo zvýšenie cien potravín, spotrebného tovaru a služieb až o 50 % v porovnaní s 1. januárom 1990. Teda aj životná úroveň občanov Ladiac sa znížila i napriek čiastočnej valorizácii miezd a dôchodkov.

Z ďalších významných zákonov, ktoré sa dotýkali alebo budú dotýkať našich občanov a priniesli do politického života veľa vzruchu patrili tzv. Jazykový zákon, zákon o pôde, zákon o transformácii v družstevníctve. Veľa diskusie a rozporných názorov priniesla zmena vo vláde Slovenskej republiky, boj o tvár ČSFR – štátoprávne usporiadanie republiky a tzv. lustrácie.

V politickom živote, transformácii ekonomiky sa veľa naznačilo, konečné riešenia a praktické dôsledky niektorých zákonov možno očakávať až v ďalších rokoch.

Občania Ladiac sa o tieto zmeny živo zaujímali, nedramatizovali ich však ako sa to robilo v centrách republiky, Skôr sa zaujímali o praktické ekonomické otázky vyniknuté zvyšovaním cien, slabou kontrolou trhu, nezamestnanosťou, budúcnosťou roľníckeho družstva, prosperitou závodov, v ktorých sú zamestnaní – teda ich vlastnými problémami a budúcnosťou.

Z udalostí v zahraničí, ktoré vzrušovali svet i našich občanov spomeniem aspoň tie najdôležitejšie.

17. januára 1991 sa začala vojna v Perzskom zálive, keď spojenecké jednotky ofenzívou proti Iraku začali oslobodzovať Kuvajt.

19. augusta 1991 sa začal v Sovietskom zväze pokus o prevrat, ktorý bol odvrátený.

17. decembra 1991 sa B. Jeľcin a M. Gorbačov dohodli o skončení existencie ZSSR a 19. decembra bolo založené Spoločenstvo nezávislých štátov.

Od mája 1991 sa vyhrocuje situácia v Juhoslávii. Chorvátsko a Slovinsko vyhlasujú nezávislosť a nasleduje krvavá občianska vojna.

Všetky tieto udalosti boli stredobodom záujmu občanov našej obce, pretože si uvedomovali, že ich priebeh má bezprostredný vplyv na nás všetkých, na náš spoločenský, ale najmä hospodársky vývoj.

Prehľad základných údajov o obci

V tejto časti uvádzam niektoré údaje z predbežných výsledkov sčítania ľudu, domov a bytov 1991, zamestnanosti, pôdneho fondu a údaje z obecnej matriky.

Na začiatku roka 1991 bolo v Ladcoch prihlásených 2 631 obyvateľov, z toho 1 304 žien. Pre zaujímavosť si porovnáme, že v roku 1970 to bolo 2 798 obyvateľov /1 404 žien/ a v roku 1980 2 851 obyvateľov /1 424 žien/. Na konci roka 1991 evidovali na Obecnom úrade 2 677 obyvateľov Ladiac.

V roku 1970 bolo z 1 602 obyvateľov v produktívnom veku ekonomicky aktívnych 1 301, v roku 1980 z 1 675 1 436 obyvateľov. Na začiatku roka 1991 z 1 467 obyvateľov v produktívnom veku sa zamestnávalo 1 206 občanov. Rozdiel tvorili vždy väčšinou chorí, invalidi a inak neschopní pracovať. Na konci roka 1991 pod vplyvom zvyšujúcej sa

nezamestnanosti tento počet stúpol o práceschopných, ale nezamestnaných občanov. Počet občanov, ktorí stratili pracovné miesta sa pohyboval od 80 – 90 .

V roku 1970 bolo v Ladcoch 512 domov /750 bytov/, v roku 1960 570 domov /826 bytov/ a v roku 1991 826 bytov. V roku 1991 bola celková obytná plocha 38 486 m² a bolo v nich 2 287 obytných izieb na 8 m² . Pre porovnanie v roku 1970 26 912 m² – 1 490 izieb a v roku 1980 34 211 m² – 1 971 izieb.

Štatistika o vyst'ahovaní a prisťahovaní obyvateľov je v Ladcoch do značnej miery podmienená žiakmi Odborného učilišťa, z ktorých časť /deti v štátnej opatere/ majú trvalé bydlisko v Ladcoch. Tak sme každý rok mali v pomere k celkovému počtu obyvateľov pomerne veľký pohyb v počte prisťahovaných a odsťahovaných. V roku 1971 sa prisťahovalo 64, v roku 1980 69 a v roku 1990 79 obyvateľov. Ubudlo - vyst'ahovalo sa 68 v roku 1971, 116 v roku 1980 a 83 v roku 1990. V roku 1991 sa prisťahovalo 59 obyvateľov a odsťahovalo 86 obyvateľov.

Štatistika pri sčítaní k 1.1.1991 uvádzala, že v tom čase bola v Ladcoch celková výmera obce 1 570 hektárov. Táto pôda bola rozdelená takto:

-poľnohospodárska pôda	699 ha
-lesná pôda	547 ha
-vodná plocha	67 ha
-zastavaná plocha	74 ha
-ostatná	182 ha

Zo 699 hektárov poľnohospodárskej pôdy bolo 372 hektárov ornej, 40 ha záhrady a sady, 106 hektárov pripadlo na lúky a 181 ha na pasienky.

Sobáše

Na Obecnom úrade v Ladcoch uzatvorili manželstvá títo občania:

Dušan Kandrác – Iveta Kandráčová
Emil Rác – Rozyta-Teraza Matejeková
Milan Škunda – Jana Hriadelová
Patrik Pavlačka – Lenka MARGUŠOVÁ
Roman Šedík – Ľubica Púčková
Július Prekop – Mariana Turzová
Ferdinand Daško – Monika Rindošová
Igor Miadik – Miroslava Zacková
Igor Kováčik – Miriam Štefancová
Tibor Pastorek – Mária Faturová
Ondrej Košťalik – Mária Ježová
Zuzana Cahelová – Miloš Rajtar
Roman Palček – Slávka Cibičková
Vladimír Čižmárik – Zdena Maršovská
Pavol Kollár – Katarína Strážnická
Miroslav Huňačka – Anna Koyšová
Tomáš Smrčko – Marianna Štrbiková
Miroslav Eliáš – Jana Remová
Slavomír Gajdošík – Zdena Uričková

Narodení v roku 1991

V roku 1991 pribudlo narodením 37 občanov. Z toho bolo 18 chlapcov a 19 dievčat.

Dominika Kvasnicová
Božena Kandráčová
Vladimíra Cícerová
Michal Kovács
Lucia Melicherová
Iveta Gajdošová
Jana Koyšová
Mária Berkyová
Ema Teplanová
Juraj Tichý
Marek Ištók
Mário Bongilaj
Jana Huňová
Lenka Kalayová
Daniel Miklóši
Tomáš Abrahámovský
Lucia Krausová
Michal Ciho
Dominik Gajdošík

Marek Raček
Pavol Kandráč
Katarína Ďurovcová
Veronika Kováčová
Katarína Češková
Timotej Šebek
Martin Blaško
František Hlavatý
Martina Kvasnicová
Simona Hanzlová
Michal Hlavatý
Jozef Hlavatý
František Meliš
Lenka Pavlačzková
Andrea Kandráčová
Lucia Daňová
Oľga Ježová
Lukáš Ďurina

Úmrtia v roku 1991

V roku 1991 zomrelo v Ladcoch 37 občanov. Z toho 16 mužov a 21 žien.

Koyšová Anna / 87 rokov/	Dlhá Paulína /75/
Faturová Anna / 80/	Koyš Jozef /72/
Strháková Anna /86/	Kvasnica Ján /85/
Kukuliašová Darina /52/	Košťálová Terézia /64/
Turzová Paulína /82/	Košťalik Rudolf /74/
Mikušková Antónia /71/	Kadlečíková Františka /68/
Cibiček Jozef /82/	Kubičinová Mária /75/
Kvasnicová Otília /68/	Hlavatá Magdaléna /63/
Faturová Mária /81/	Kalus Stanislav /59/
Peterka Jaroslav /67/	Jakúbek Štefan /74/
Král Ondrej /84/	Gajdošík František /50/
Štrbík Jozef /43/	Uriček Jozef /62/
Podstránska Emília /70/	Kučová Jozefína /86/
Jarošincová Jolana /57/	Habánková Katarína /84/
Cibičková Helena /82/	Eliášová Eva /46/
Martinák Jozef /79/	Fukáčová Mária /23/
Cibičková Helena /82/	Čičkanová Anna /82/
Pilarová Katarína /84/	Kucharík Jozef /70/
Koyš Štefan /65/	

Priemerný vek zomrelých bol 70,3 roka. Najstaršia občianka, ktorá zomrela v roku 1991 bola Anna Koyšová – 87 rokov a najmladšia Mária Fukáčová – 23 rokov.

Obecné zastupitel'stvo

Obecné zastupitel'stvo v Ladcoch od svojho ustanovenia na konci roku 1990 zasadalo celkom desaťkrát. Prvé zasadanie 4. decembra 1990 malo na programe sľub poslancov a voľbu čelných funkcií. Na druhom zasadaní – 28. decembra 1990 sa ustanovili komisie a ich členovia. Komisie sa potom, v priebehu roka 1991 doplňovali.

Dňa 20. februára 1991 sa zišlo obecné zastupitel'stvo na zasadaní, kde nosným programom bolo schválenie rozpočtu na rok 1991 a prijatie všeobecných záväzných opatrení o poplatkoch v mieste.

Ďalšie zasadania sa konali 4. apríla, 23. mája, 11. júla a 5. septembra. Na každom z nich sa riešili finančné otázky, ktoré obec v roku 1991 najviac ťažili. Na májovom zasadaní Obecné zastupitel'stvo schválilo niektoré poplatky za služby na obecných pozemkoch.

Poplatky za miesto na cintoríne u občanov, ktorí dosiahli vek

50 rokov	150 Kčs
60 rokov	100 Kčs
starší	50 Kčs

Za použitie Domu smútku v Ladcoch i Tunežiciach stanovili poplatok 35 Kčs a za vyhlásenie v miestnom rozhlase 20 Kčs. Poplatky za vývoz smetí na skládku obce vlastným povozom určili na 55 korún ročne. Na tomto istom zasadaní schválili aj doplnky k organizačnému poriadku obce.

Ďalej na zasadaniach riešili otázky životného prostredia, drobné prevádzky OÚ, ich vnútornú organizáciu a rentabilitu.

Z ďalších zasadaní vyberám schôdzu obecného zastupitel'stva 22. novembra 1991, kde rozhodli dať vypracovať tzv. Miestny program dediny. Posledné zasadanie v roku 1991 bolo 20. decembra.

Situácia a práca obecného zastupitel'stva, rady a starostu, ako i pracovníkov Obecného úradu nebola v roku 1991 ľahká. Zložitosť nebola iba v ťažkostiach začiatkov samosprávy, ale najmä v nedostatkoch legislatívy a financiách.

Pri obecnom zastupitel'stve pracovali komisie, ktoré pomáhali obecnému zastupitel'stvu, obecnému úradu a starostovi riešiť najmä odborné otázky.

V stavebnej komisii boli členmi: Ing. Miroslav Váň, Ing. Vojtech Miklóši, Ing. Slávik a Jozef Peterka.

Poriadkovú komisiu tvorili Ondrej Košťalik, M. Letko, M. Gábel,

Finančná komisia sa skladala z týchto členov: Stanislav Klvaňa, Bohuš Kvasnica.

Vytvorená je i ekologická komisia s členmi I. Kobza, S. Habánek, Ing. Ježo.

V roku 1991 pracovala sociálna komisia v zložení MUDr. Martináková, O. Melicherová, A. Kacinová, a M. Živčivová.

Najviac záujmu občanov vzbudzovali verejnoprospešné práce. Napriek tomu, že štát prispieval na tieto práce viac než skromne, urobilo sa dosť najmä na menších stavbách a úpravách životného prostredia. Najviac sledovanou stavbou z pohľadu občanov bol aj v roku 1991 vodovod. Na verejnom celo-obecnom vodovode sa prestavalo 200 tisíc korún, čo je pomerne malá suma a tak sa v prácach príliš nepokročilo. Nepokračovalo sa v ďalšej plynofikácii. Vcelku boli na to dva dôvody: neboli spracované projekty a úplný nedostatok finančných prostriedkov. Zadali sa na spracovanie projekty /26 tisíc korún/ na trasu od pani Orihelovej po Vodnú elektrárňu Ladce.

Pomerne veľa sa urobilo pri úprave cintorínov. V Ladcoch natreli a prestriekali Dom smútku, vybudovali plot, bránu a ďalšie úpravy. Rovnako veľké úpravy sme zaznamenali na obecnom

dome a druhej budovy. Priestory sa uzavreli plotom, upravili terény a dokončili všetky práce na druhej budove, kde sa súčasne umiestnila zasadačka a kancelária Domovej správy.

Nový je aj betónový chodník na ulici Ladislava Novomestského vybudovaný v roku 1991. Pri úprave obecného domu a jeho okolia i pri budovaní chodníka pracovali študenti, ale aj mladí nezamestnaní, na ktorých mzdu prispieval Úrad práce.

V Horných Ladcoch pokračovala výstavba obchodnej jednotky a to do stavu, aby sa nezničili doteraz vybudované hodnoty. Na tejto stavbe prestavali Drobné prevádzky 240 tisíc Kčs. Z ďalších prác treba ešte spomenúť oplatenie Materskej školy /14 000,-/, výmenu verejného osvetlenia /80 000/, úprava smetiska /50 tisíc korún/, vykúpenie domu Jany Pravdovej, jeho zbúranie a úprava terénov a ďalšie práce.

Za osobitnú zmienku stojí úprava tisov v miestnom parku. Tieto vzácne stromy patria medzi najstaršie v okrese. V septembri sa do ich vzhľadu a biologického systému robili užitočné zásahy. Tisy upravoval pracovník Ochrany a údržby chránených stromov Karol Maar z Bratislavy. Náklady na tieto práce boli 25 tisíc korún.

Domová správa

Od 1. januára 1991 do správy Obecného úradu v Ladcoch prešla Domová správa z Ilavy – časť bytových jednotiek v Ladcoch. Bytový fond spravovaný Domovou správou Ladce tvorí 11 bytoviek, spolu 83 bytov. Sú to :

12 – bytovka v Horných Ladcoch

2 byty + pošta /číslo 177/

2 šesťbytové jednotky, tzv. „učiteľské“ /č.397 a 398/

12 bytových jednotiek /č.139/

12 bytových jednotiek /č.140/

4 – bytovka /č.141/

8 – bytovka /č.142/

4 – bytovka /č.143/

5 – bytovka /č.149/

12 – bytovka , tzv. „Pauerov dom“

Ani jedna z bytoviek, okrem učiteľských bytoviek a Pauerovho domu nemá ústredné kúrenie. Hlavnou úlohou Domovej správy bola starostlivosť o bytový fond. Bola to úloha neľahká, hlavne z finančnej stránky, pretože náklady na údržbu ďaleko prevyšovali zisky z nájomného, ale i preto, že niektoré bytové jednotky sú dosť zastaralé a potrebovali väčšiu údržbu. Napríklad poplatky za vývoz fekálií z bytoviek pri kultúrnom dome boli v priemere 12 000 mesačne a nájomné bolo okolo 10 tisíc korún.

Kancelária Domovej správy Ladce bola umiestnená vo vedľajšej budove Obecného úradu /bývalý Mierny/ a jej vedúcim bol Valter Fábry.

Obecný úrad – Drobné prevádzkárne

Drobné prevádzkárne pri Obecnom úrade v Ladcoch dosiahli v roku 1991 najväčší obrat v ich histórii. Pod vedením vedúceho Antona Jendrola pracovalo v prevádzke priemerne 10 pracovníkov a 12 priberali ako externých pracovníkov v profesiách, ktoré neboli pevne obsadené, ale potrebné na rôzne práce. V prevádzke vykonávali činnosť murári, stolári, vodiči motorových vozidiel a pomocní robotníci.

Drobné prevádzkárne poskytovali tieto služby:

- vývoz domového odpadu, vrátane dodávanie popolníc
- nákladnú autodopravu

- stolárstvo, ktoré malo najväčší odbyt na drevené palety pre dopravu rôznych tovarov, najmä pre Colorlak Košeca
- stavebné práce – rôzne opravy, údržba, ale aj väčšie práce v Považských cementárňach a inde
- obchodná činnosť.

Medzi najväčšie práce v roku 1991 patria stavebná činnosť – úprava areálu a oprava budov v Považských cementárňach v celkovej hodnote 1 200 0000 korún.

Treba spomenúť záslužnú prácu na budove, v ktorej prevádzkárne sídli, teda budovu bývalej robotníckej kantíny postavenú v deväťdesiatych rokoch minulého storočia. Vymenili krytie strechy na plechové, oplotili celý areál a rekonštruujú vnútro budovy /sociálne zariadenia, úprava chodieb a ostatných priestorov/. Doterajšie náklady na opravu tejto budovy boli 247 000 Kčs.

Celkové príjmy boli 3 281 000 Kčs, výdavky 2 milióny 922 tisíc – teda zisk takmer 360 tisíc korún.

Obchodná sieť obce

V štruktúre obchodnej siete sa v Ladcoch dosť zmenilo. Niektoré obchody sa privatizovali, niektoré sú celkom nové, ale niektoré služby / holičstvo, zberňa šatstva pre čistiareň/ sa zrušili na škodu občanov.

V roku 1991 privatizoval mäsiarstvo a vedľajšiu lahôdkáreň Pavol Kubáň. Kamenosochárstvo patriace dovtedy Považanu vydražil Anton Bialoň. Obchod potraviny v Horných Ladcoch pripadol p. Záhumenskému. Veľký záujem bol o pohostinstvo v Ladcoch patriace Reštauráciám. Na dražbe uspel a novým majiteľom sa stal náš občan Jozef Adamec. Majiteľom Drogerie sa po dražbe stal Marián Jarník.

Prevádzky charakteru pohostinstva boli v Ladcoch štyri : reštaurácia Kopyto, reštaurácia v Závodnom klube, bistro Veronika a pohostinstvo v bývalom Klube mládeže Tunežice, ktoré prevádzkovala TJ Tatran Tunežice.

V letných mesiacoch otvorila načas predajňu zeleniny pani Anna Kováčiková a otvorila svoju predajňu drogerie Amália Zábojníková, dlhoročná vedúca predajne Drogeria v Ladcoch. V druhej polovici roka otvorili M. Zajac a K. Kováčik školský bufet v prednej budove Odborného učilišťa a tí istí podnikatelia aj predajňu zeleniny a ovocia v priestoroch domu služieb.

Dom služieb, o ktorý bolo viacero záujemcov pripadol obci – Obecnému úradu, čo všetci občania pokladali za správne, pretože bol vybudovaný v akcii Z a odpracovali pri jeho výstavbe mnoho hodín.

Domáce potreby /budova/ podliehala reštitúcii, pretože sa o ňu prihlásil dedič bývalého majiteľa Majerovského. Obchod s potrebami pre domácnosť viedol ďalej predchádzajúci vedúci Viktor Lihocký.

Predajňa potravín Zdroj bola zaradená do privatizácie, ale k dražbe nedošlo, pretože budova patrí JRD, teda urbariátu, ktorý má na ňu nárok. Celý problém zostal na riešenie v roku 1992.

Ku koncu roka bolo zriadené pánske a dámske krajčírstvo umiestnené v budove v strede obce. Majiteľkou je Anna Hlúbiková.

Pod privatizáciu nespádajú družstevné predajne Jednoty v Ladcoch a Tunežiciach.

Miestne poplatky

Obecné zastupiteľstvo v Ladcoch podľa § 6 zákona SNR č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení na svojom zasadnutí dňa 21. novembra 1991 vykonalo úpravu Všeobecne záväzného nariadenia

o miestnych poplatkoch v obci Ladce. Nariadenie začne platiť od 1. januára 1992. Podľa tohto nariadenia bude obec vyberať miestne poplatky:

- Poplatok za užívanie verejného priestranstva, ktorý sa bude platiť za osobitné užívanie verejného priestranstva, najmä na poskytovanie služieb, umiestnenie rôzneho materiálu, použitie priestranstva ako skládky a pod. Na používanie verejných priestranstiev sa určili sadzby. Napr. na predaj ovocia, zeleniny a výrobkov iného druhu sa stanovila na 5 korún za meter štvorcový a deň.
- Lokalizačný poplatok sa bude platiť za umiestnenie kancelárie, prevádzkárne, obchodných priestorov, skladu, alebo iného zariadenia slúžiaceho na podnikateľskú alebo inú zárobkovú činnosť v obci. Aj tu sa stanovila sadzba, ktorá je 20 % ročne za sumy rovnajúcej sa ročnému nájomnému za užívanie priestorov uvedených predchádzajúcej stati.
- Poplatok za psa sa stanovil: za psa staršieho ako 6 mesiacov na 60 korún ročne a za každého ďalšieho sa poplatok zvyšuje o 50 %. Výnimku tvoria občania, ktorí psa potrebujú ako sprievodcu, bývajúci na samote i tí, ktorí žijú na hranici životného minima.
- Poplatok zo vstupného určili na vstupné na burzu, Kultúrnu a zábavnú akciu, kde sa platí vstupné. Nebude sa platiť zo vstupného na športové podujatie, ani zo vstupného na divadelné predstavenia, koncerty vážnej hudby, prednáška a pod. Sadzba poplatku bola určená na 6 % z vybraného vstupného pri akcii, kde sa nepodáva alkohol, s alkoholom 10 %.
- Schválili aj poplatok za alkohol a tabakové výrobky, ktorý budú odvádzať vo výške 10 % z predajnej ceny týchto výrobkov.

Pre rok 1992 nestanovil Obecný úrad v Ladcoch poplatky za ubytovaciu kapacitu a poplatok za rekreačný pobyt, pretože tieto aktivity neboli v roku 1991 ani v najbližšej dobe v našej obci aktuálne.

Všeobecné záväzné nariadenia o miestnych poplatkoch mali dobrú publicitu, pretože boli v plnom znení uverejnené Ladeckých zvestiach v decembri 1991.

Ladecké zvesti

Obecné zastupiteľstvo v Ladcoch sa rozhodlo obnoviť vydávanie spravodajcu Obecného úradu Ladecké zvesti podľa finančných prostriedkov. V roku 1991 vyšli dve čísla a to v októbri a decembri. Spravodajca je u občanov obľúbený a znovuvydávanie Ladeckých zvestí privítali.

Redaktorom Ladeckých zvestí bol i naďalej Branislav Lipták a tlačili sa v tlačiarňi Patria v Považskej Bystrici v náklade 600 kusov.

Hospodárenie Obecného úradu v roku 1991

V roku 1991 sa mnohé zásady hospodárenia Obecného úradu v Ladcoch zmenili. Bolo to v položke príjmov i výdavkov. Tak napr. školy a školské jedálne sa z výdavkov obce vyňali a prešli do školskej správy, pribudli však mnohé výdavky miestneho charakteru.

Príjmy do obce v roku 1991 boli pomerne vysoké – 2 600 000 Kčs. Medzi najväčšie patrili podiel dane 13 % 1 247 000 Kčs. Je to podiel z dane všetkých pracovníkov z Ladiec, od podnikov a iných zamestnávateľov. Druhou významnou príjmovou položkou boli lokalizačné poplatky od podnikov výrobnéj a obchodnej povahy – spolu 251 000 korún. Rozpočtu pomohli aj dotácie v sume 118 000 Kčs. Drobné prevádzky, ako píšem aj na inom miestne priniesli 354 tisíc čistého zisku. Bytové hospodárstvo malo príjmy 177 000 korún, ale výdavky 245 000 Kčs.

Z najväčších výdavkov vyberám náklady na výstavbu obchodnej jednotky v Horných Ladcoch 285 000 korún, na osvetlenie 257 000 Kčs. Výdavky celkom tvorili sumu 2 300 000 Kčs.

Hospodáreniu obce neprospievala nestabilita finančných zásad, meniace sa pravidlá, ale najmä to, že mnohé nové príjmy prichádzajú do platnosti až v roku 1992, ale i to, že viacerí poplatníci sú nesolventní v platení lokalizačného poplatku /Roľnícke družstvo, kameňolom a i. /

Školstvo v obci Ladce

Materská škola a detské jasle

Materská škola s detskými jaslami v Ladcoch prešla v školskom roku 1990 – 1991 viacerými významnými organizačnými zmenami. V prvom rade to bolo zrušenie Detských jasli od 1. januára 1991 nariadením vtedajšieho Odboru školstva Okresného národného výboru. K 1. septembru roku 1990 bolo v oddelení detských jasli iba desať detí a ich počet sa neustále znižoval. Príčinou bolo najmä zvýšenie rodičovského príspevku, ale i nezamestnanosť matiek, ktoré potom zostali doma – pri deťoch. Väčšie deti preradili do Materskej školy.

V roku 1991 pracovalo v Materskej škole 14 pracovníkov, z tohto 8 učiteľiek a 6 správnych zamestnancov. Starali sa o 118 detí, ktorých počet sa však zo spomínaných príčin znížil k 30. júnu 1991 na 90 detí.

V tomto školskom roku – do 30. júna 1991 bola riaditeľkou školy Viera Kováčová a jej zástupkyňou Katarína Palčeková. K 1. júlu 1991 nastala zmena. Na pokyn Ministerstva školstva SR boli všetci riaditelia škôl, ktorí vykonávali funkciu dlhšie ako štyri roky vymenení a menovaní noví. V Materskej škole Ladce sa novou riaditeľkou stala dlhoročná úspešná učiteľka tejto školy Irena Gajdošíková.

Výchovná práca sa uberala s novými požiadavkami na prácu s deťmi v predškolskom veku. Deťom ponechali väčšiu voľnosť, možnosť vyžiť sa v hrách. Pre výchovné zložky platili osnovy Programu výchovnej práce, ktorý si prispôbili vlastným podmienkam. Deti získavali naďalej základné poznatky o prírode, spoločnosti, bola venovaná pozornosť jazykovej, telesnej a estetickéj výchove. Pre svoju prácu si učiteľky zhotovovali pekné pomôcky, s ktorými sa zúčastnili aj na okresnej výstave. Učiteľka Grmanová získala na výstave 1. miesto a učiteľka Gajdošíková 2. miesto.

Dobrá bola spolupráca s 1. ročníkom základnej školy – učiteľky nacvičili divadlo pre prvákov. Pre príležitosť Medzinárodného dňa detí navštívil Materskú školu herec Jaroslav Ďuríček s bábkovým divadlom „Princezná Chichôtka“.

Vážnou otázkou života a fungovania Materskej školy boli materiálne otázky. Dotácie zo závodov a JRD prestali existovať a tak bola škola nútená vyjsť s rozpočtom dotovaným štátom, ktorý v roku 1991 bol 256 000 Kčs. Väčšina sa vyčerpala na teplo a elektrickú energiu, opravy na kúrení, všetko dovedna za 172 000 Kčs. Zvyšok zostal na zakúpenie pomôcok a ostatné výdavky.

Združenie rodičov v tomto školskom roku nevyvíjalo aktívnu činnosť. Na požiadanie poskytli niektorí rodičia iba najnutnejšiu brigádnickú pomoc na drobné opravy. Táto činnosť za posledné roky očividne upadá. Všetky podujatia – menovite karneval, slávnosti pod jedličkou na Vianoce, Medzinárodný deň detí, oslavu pri odchode detí z Materskej školy do Základnej školy organizovali väčšinou iba pedagogické pracovníčky, využívúc pritom finančný fond Združenia rodičov.

Základná škola

V školskom roku 1990 –1991 zaznamenali na škole mnoho zmien organizačných i pedagogických.

Zo školy odišli učiteľky a vychovávateľky Erika Fapšová, Renáta Švachová, Anna Siekliková, Bronislava Kvasnicová, Vladimír Lászlo. Na školu prišli Emília Filová, Miroslava Koišová, Dagmar Krajčiová, Stanislav Kret, Jarmila Gabková, Anna Zaťková a po nástupe na dôchodok zostala učiť Nadežda Ištvaníková.

V Základnej škole bolo celkom 17 učiteľov, 3 vychovávateľky a 12 správnych zamestnancov. Vedenie školy sa oproti predchádzajúcemu roku nezmenilo.

Mária Letková, riaditeľka

Ľudmila Vráblová, zástupkyňa riaditeľa školy

Oľga Ďurechová, výchovná poradkyňa.

Žiaci boli v 16 triedach. V ročníkoch 1.- 4. 181 žiakov, v ročníkoch 5.- 8. 199 žiakov. Celkom teda 380.

Spoločenské zmeny sa prejavili aj vo výchovno-vyučovacom procese. Do popredia sa dostali nové predmety, najmä cudzie jazyky. Zmenil sa obsah vyučovania dejepisu, občianskej náuky i niektorých predmetov na 1. stupni. Zabezpečilo sa vyučovanie tretej hodiny telesnej výchovy v 1. – 5. ročníku.

Zvýšená pozornosť sa venovala videotechnike, náučným programom Československého rozhlasu, televízie a výpočtovej technike. Plnili sa aj ďalšie úlohy obsiahnuté v Pedagogicko-organizačných pokynoch ministerstva školstva, mládeže a telesnej výchovy SR. Okrem iného aj zracionalizovaniu administratívy.

V školskej družine boli zriadené tri oddelenia, v ktorých bolo 70 žiakov. Tu zabezpečovali športovú, hudobnú, výtvarnú činnosť a doučovanie slaboprospievajúcich žiakov.

Výchovno-vyučovaciemu procesu napomáhali metodické orgány, ktorých bolo deväť a viedli ich najskúsenejší učitelia – odborníci.

Pre žiakov zriadili v školskom roku tieto záujmové útvary:

Prírodovedný, tanečný, recitačný, montážny, šachový, spevácky a šikovných rúk. Záujem prejavili žiaci o útvary anglického jazyka, kde boli žiaci zadelení do troch skupín.

Rodičovské združenie pri základnej škole pracovalo v školskom roku 1990-1991 v tomto zložení:

Ing. Miloslav Barica, predseda

Mária Bednáriková, tajomníčka

Milan Bajza, hospodár

Členovia výboru: Pavol Tichý, Juraj Letko, Ján Pastierik, Ing. Jana Chlebová, Anna Kacinová, Jolana Šotkovská, Jozef Martinák, Miroslav Zajac.

V apríli 1991 bola pri Základnej škole v Ladcoch ustanovená školská rada. Je to iniciatívny a poradný samosprávny orgán vyjadrujúci a presadzujúci miestne záujmy, záujmy rodičov, pedagógov a žiakov v oblasti výchovy a vzdelávania. Rada posudzuje činnosť školy, z pohľadu školskej problematiky sa vyjadruje k činnosti obecného zastupiteľstva a miestnych orgánov štátnej správy a napomáha riešiť problémy školy. Školská správa plní funkciu verejnej kontroly práce riadiacich orgánov a pracovníkov školy, vyjadruje sa ku všetkým závažným skutočnostiam, ktoré sa vzťahujú na prácu školy, najmä k úpravám v učebných plánoch. Zaujíma sa aj o pedagogicko-organizačné a materiálne zabezpečenie výchovno-vyučovacieho procesu, výchovno-vzdelávacie výsledky školy, rozpočet a výsledky hospodárenia. Z tohto vidieť, že právomoci tejto školskej rady sú pomerne veľké. V určitom zmysle nahradili bývalé školské a kultúrne komisie, ale ich dosah na činnosť školy by mal byť však bezprostrednejší. Do školskej rady pri Základnej škole boli zvolení:

Alžbeta Bušíková, predsedníčka

Pavol Tichý, podpredseda

Ing. Jana Chlebová, tajomníčka.

Ďalší členovia sú za rôzne sféry, ktoré sa priamo, či nepriamo dotýkajú života Základnej školy:

Mária Bednářková, Oľga Ďurechová, Marta Fišerová, Ondrej Košťalik, Viera Kráľová, Daniela Kretová, Juraj Letko, MUDr. Jarmila Martináková, Ján Suchár, Alena Zaťková. Z bohatej činnosti školy, jej problémov som vybral niektoré podstatné akcie a činy.

V jesenných mesiacoch sa v krytej plavárni v Púchove uskutočnil základný plavecký výcvik zúčastnilo sa ho 42 žiakov 3. ročníka. Po jeho skončení bolo možné medzi plavcov zaradiť 20 detí.

Vo februári a marci 1991 sa žiaci 7. ročníka zúčastnili na lyžiarskom kurze v zimnom stredisku na Mojtiáne.

Tradičná škola v prírode bola pre 30 žiakov 4. ročníka v máji 1991 v Beluškých Slatinách a na rovnakom mieste 30 žiakov 3. ročníka v júni 1991.

Za prvé štyri mesiace školského roku dostávali žiaci školy zadarmo mliečne desiate. Od 3. januára 1991 však už museli platiť 2 koruny.

V Základnej škole bolo zaregistrovaných 5 oddielov Pioniera. Detská organizácia zaznamenala na škole úpadok. Činnosť vo voľnom čase žiakov organizovali väčšinou učitelia. Triedni učitelia organizovali mimoškolské podujatia so zameraním na spoločenskú výchovu a zábavy, pohybové aktivity, výlety, zbery papiera, železa, textilu, gaštanov.

V sobotu – 1. júna 1991 pri príležitosti Dňa detí pripravili členovia Združenia rodičov športovo-turistické podujatie v priestoroch Klárovej bane. Žiaci mali možnosť súťažiť v streľbe zo vzduchovky, zahrať si loptové hry.

Dňa 5. októbra 1991 si žiaci a učitelia pripomenuli Svetový deň športu. Organizačne celé podujatie zabezpečili členovia Združenia rodičov, ktorí sa postarali aj o občerstvenie. Žiaci nižších ročníkov absolvovali turnaj vo futbale a vybíjanej. Prváci a druháci okrem rôznych hier opekali špekačky. Najstarší žiaci absolvovali turistickú trasu smerom na Mraznicu.

Žiaci Základnej školy reprezentovali školu a obec vo viacerých súťažiach. Pozoruhodné výsledky dosiahli najmä v športe. V ľahkej atletike, v súťaži „Pohár Československého rozhlasu“ získali prenikavý úspech staršie žiačky: 1. miesto v okresnom kole dedinských škôl a 1. miesto i v krajskom kole tej istej kategórie. Mladšie žiačky sa v okresnom kole umiestnili na 1. mieste a v krajskom na druhom mieste. Starší žiaci skončili druhí v okresnom kole.

Vo volejbale vyhralo družstvo žiakov v okresnom kole a postúpilo do krajského kola. Úspech zaznamenali aj basketbalistky.

V obvodovom kole streleckej súťaže bolo družstvo mladších žiakov prvé a druhé.

Úspešne reprezentovali školu aj tí žiaci, ktorí sa zúčastnili súťaže v prednese poézie a prózy Hviezdoslavov Kubín, rovnako na matematickej olympiáde.

V pedagogickej tvorivosti sa uplatnili zase učitelia školy. Školská správa a Pedagogické stredisko v Považskej Bystrici usporiadali súťaž v tvorbe učebných pomôcok. Uspela učiteľka N. Ištvániková – skončila na prvom mieste.

Z výchovno-vyučovacích výsledkov na konci školského roka 1990 – 1991 vyberám:

- V 1. – 4. ročníku zo 180 žiakov skončilo so samými jednotkami devätnásť, dvaja nepospeli.
- V 5. – 8. ročníku bolo 199 žiakov, z ktorých 75 bolo vyznamenaných, nepospeli 4 žiaci.
- Za vysoký pokladali v škole priemerný počet vymeškaných hodín – 55,1 hodiny na žiaka.
- V školskom roku dokončilo v ZŠ školskú dochádzku v 8. ročníku 39 žiakov. Po prijímacích pohovoroch na rôznych školách prijali 6 žiakov na gymnázia, 4 na stredné odborné školy, 24 žiakov na Stredné odborné učilištia.

Pri zápise v januári 1991 rodičia v Ladieci a Podhorí zapísali dovedna 54 detí do prvého ročníka, čo bolo dosť na vytvorenie dvoch prvých tried.

Počas školského roka 1990 – 1991 sa zlepšilo materiálne – technické vybavenie. Boli to poväčšine akcie nenáročné na financovanie. Zriadila sa učebňa hudobnej výchovy, v telocvični a v niektorých učebniach vymenili ohrievacie radiátory, vybudovali parenisko, pokračovali v budovaní ihriska v areáli školy, vysadili stromy a okrasné kríky.

Odborné učilište Ladce

Školský rok 1990 – 1991 sa pre zamestnancov školy začal poradou 27. augusta 1990, kedy sa dohodli na viacerých organizačných zmenách a zobrali na vedomie, že škola zmenila názov z „Odborného osobitného učilišťa“ na Odborné učilište v Ladoch.

Najdôležitejšie organizačné opatrenie však bolo zrušenie elokovaných tried, zvlášť tried záhradníkov v Mojtiáne.

Slávnostné otvorenie školského roku sa uskutočnilo v sále kultúrneho domu za prítomnosti značného počtu rodičov a pozvaných hostí. Okrem nových žiakov privítali aj nových pedagogických pracovníkov:

Ing. E. Hanko – vychovávateľ a odborný učiteľ, Pavol Turza – vychovávateľ, Peter Vacula – vychovávateľ.

Medzi ďalšie zmeny patrilo posunutie vyučovania, čím získali žiaci viac voľna odopoludnia.

So školou sa rozlúčili bývalý riaditeľ Karol Kuniak a Jozefína Kalusová, ktorí odišli na starobný dôchodok.

V škole, podobne ako na všetkých školských zariadeniach v Slovenskej republike zriadili Školskú radu, v tomto zložení:

Jozef Jahoda, Karol Kováčik, Anna Hrubčinová, Marta Dobrotková, Mária Váňová, Žofia Justhová, Eva Riecka, Jaroslav Klobučník, Jozef Vrábek, Milan Letko.

Hlavným článkom výchovno-vzdelávacieho procesu boli predmetové komisie. Usmerňovali proces vzdelávania a sebvzdelávania učiteľov, tematické plány, rozvoj záujmov žiakov a pomáhali začínajúcim učiteľom. Predmetovú komisiu, odbor záhradník viedol Ing. Ladislav Dvorský, odbor krajčírka Emília Ostrolúcka, mimoškolskú výchovu p. Novotná.

Vedenie školy povolilo zamestnancom súkromné podnikanie, pričom ako podmienku kládlo, že nebudú zneužívať školské výrobné prostriedky.

Dňa 25. apríla 1991 sa uskutočnili prijímacie pohovory, pričom sa hlavný dôraz kládol na manuálnu zručnosť.

Záverečné skúšky skladali žiaci podľa jednotlivých odborov v dňoch 17. – 20. júna 1991. Prvý deň boli písomné a cez druhý a tretí deň praktické skúšky. Novým absolventom slávnostne odovzdali výučné listy.

Odborné učilište v Ladoch bolo hosťiteľom Športových hier mládeže Slovenskej republiky pre rovnaké odborné učilišťa /osobitné/. Hry sa uskutočnili v dňoch 16. – 19. mája 1991 pre chlapcov a 23. – 26. mája pre dievčatá.

V kategórii chlapcov súťažilo 10 družstiev. V celkovom hodnotení zvíťazili chlapci v Trnave. Žiaci OU Ladce boli málo úspešní, i napriek tomu, že boli preteky v Ladoch. Skončili až na 6. mieste, čo je v doterajšej histórii týchto hier najhoršie umiestnenie. Z jednotlivcov sa dobre umiestnil iba Gašpar Masiar v ľahkej atletike.

Dievčatá skončili na treťom mieste, keď zvíťazili žiačky Odborného učilišťa v Novej Vsi nad Žitavou. Vo volejbale ale zvíťazili dievčatá z OU Ladce a niektoré žiačky sa dobre umiestnili v ľahkej atletike.

Žiaci učilišťa sa pod vedením Vlastimila Filipa, Miroslava Sňahničana, Márie Váňovej a Adriany Vendrinskej zúčastnili na dvoch turnusoch lyžiarskeho výcviku. Na rozdiel od minulých rokov mali v Mojtiáne dobré snehové podmienky.

Zo športových podujatí stojí ešte za zmienku účasť zamestnancov na tradičnom volejbalovom turnaji, ktorý bol v roku 1991 v Prešove. V konkurencii družstiev z ďalších učilišťa skončili na druhom mieste.

Vo výchove i v tomto roku pracovali novými formami. Z významných podujatí spomenieme:

- Akcia 100 %-ný muž poriadaná štvrtročne ako súťaž chlapcov vo všeobecných znalostiach a praktických zručnostiach.

- Akcia „Praktické dievča“, podobná súťaž ako pre chlapcov, pričom obe boli zamerané aj na rodinnú výchovu.
- Slávnosť pod jedličkou spojená s prvou imatrikuláciou.
- Vo februári 1991 veľký karneval s kultúrnym programom žiakov.
- V marci II. ročník voľby Miss školy.
- V apríli tradičná Vatra mieru, kde sa súťažilo v netradičných športových disciplínach.
- V máji to bola novo-organizovaná akcia Májová veselica v prírode.
- Ako každý rok, aj teraz organizovali turnaje v minifutbale, sofftenise, v stolnom tenise a súťaž v streľbe zo vzduchovky.

V školskom roku 1990 – 1991 dobudovali v Odbornom učilišti dve klubovne: herňu a hudobnú miestnosť. V herni je autodráha, stolný futbal, biliard a iné spoločenské hry. V hudobnej miestnosti HiFi veža, video a iné hudobné a audiovizuálne pomôcky.

Pri príležitosti osláv 25. výročia založenia „Osobitnej učňovskej školy internátnej“ v Ladcoch uskutočnilo sa 11. októbra 1991 spoločné stretnutie bývalých i súčasných pedagógov a pracovníkov školy, pozvaných hostí a ďalších účastníkov. Stretnutie slávnostne otvorili v kultúrnom dome, kde hostia videli kultúrny program a módnú prehliadku. V rámci oslavy slávnostne otvorili novopostavený pavilón pre murárov a maliarov, ktorý je už posledný z radu pavilónov pre výrobný výcvik. Od 16. hodiny bolo v priestoroch kultúrneho domu slávnostné posedenie.

Za oslavovaných dvadsaťpäť rokov prešla škola mnohými zmenami. Menili sa nielen žiaci, ale i učitelia, majstri odborného výcviku, vychovávatelia a správni zamestnanci. Menil sa i obsah výuky a materiálne podmienky. Po štvrtstoročí zostalo však dielo – humánne, spoločensky záslužné a vysoko morálne. Pri príležitosti 25. výročia si spomenuli na priekopníkov z roku 1966 – pedagógov a pracovníkov školy : Štefana Vaška, Ing. Vendelína Čiernika, Ing. Ladislava Dvorského, Hedvigu Jančekovú, Emíliu Ostrovskú, Pavla Matuščina a ďalších.

Pred očami Ladčanov sa menili priestory, po predchádzajúcich majiteľoch značne zdevastované. V prednej budove sa zriadili učebne, zlikvidovali sa staré maštale, obnovila kuchyňa, internátne chodby a izby, vybudovali sa hygienické zariadenia, rozšírili izolačné priestory pre chorých, opravila – vymenilo ústredné kúrenie, strecha, skleníky. Učni pod vedením svojich učiteľov a vychovávateľov vybudovali ihriská, fontánu, kvetinové záhony. V roku 1980 sa prestavila predná budova, kde zavádzajú ústredné kúrenie a teplovod z cementárne. Významnou stavebnou prácou je dokončenie fasád na kaštieli, ktoré uskutočnil Pamiatkostav.

Významným medzníkom v budovaní školy je rok 1983. Začína sa výstavba nových pavilónov, odborných učební a dielní: stolárskej, maliarskej, zámočnickej a murárskej. V priebehu týchto rokov sa preberá, prestavuje, upravuje a napokon pristavuje budova bývalej ZDŠ pre odbor krajčírok.

V ostatných rokoch sa v celom areáli budujú betónové komunikácie, osvetlenie priestorov, školy, ihriská a ďalšie zlepšenia pre výučbu, prevádzku, bývanie a život žiakov v škole.

Škola prešla aj viacerými organizačnými zmenami. Zavádzali sa nové učebné odbory, zriaďovali alokované pracoviská. Významnou súčasťou komplexnej výchovy bola výchovná činnosť s mladými učňami mimo školy. Staral sa o ňu kolektív vychovávateľov i učiteľov. I keď nie v najlepších podmienkach pre túto činnosť, robilo výchovu zaujímavou, nápadito a v mnohom boli vzorom i pre ostatné učilištia a to nielen osobitné.

V roku 1991 bolo odborné učilište v Ladoch:

-Najväčším učilišťom svojho druhu na Slovensku

-O vyučovanie, výchovu a chod školy sa staralo 72 pedagogických pracovníkov a 36 správnych zamestnancov.

-V učilišti boli nasledovné odbory: Výroba konfekcie so zameraním na šitie odevov, Stavebná výroba sa zameraním na murárske práce. Stavebná výroba sa zameraním maliarske a natieračské práce. Stavebná výroba so zameraním na stavebné zámočníctvo. Spracovanie dreva so zameraním na stolársku výrobu. Poľnohospodárska výroba so zameraním na záhradníctvo.

- Žiaci všetkých odborov sa vyučovali v 25 triedach.

Kultúrny život v obci

V roku 1991 zaznamenal kultúrny život v obci ďalší pokles, ktorý trvá už niekoľko rokov. Dôvody sú nielen finančné, ale aj organizačné. Stredisko kultúry v minulosti – Závodný klub činnosť neorganizuje a iné aktivity ešte nevznikli. Postoje ku kultúrnemu daniu boli v uplynulom roku u väčšiny občanov spotrebiteľské a iba málo bolo tých, ktorí sa na tvorbe kultúrnych aktivít podieľali.

Samotná budova kultúrneho domu, vrátane prístavby sa v roku 1991 využívala poväčšine na tanečné zábavy, niekoľko schôdzí a čiastočne na obchodnú činnosť. Výnimku tvorili priestory knižnice a kina. Vidieť to aj z prehľadov, ktoré uvádzam na záver tejto časti.

Medzi kultúrne podujatia a spoločenské udalosti, ktoré stoja za zmienku patrila súťaž Miss Považia, ktorá sa uskutočnila 5. októbra 1991 v Závodnom klube. Jej vyhlasovateľmi boli Klub mladých pri ZK a Závodný klub Považských cementární Ladce. Hlavným sponzorom bol hotel Viktória v Novej Dubnici a garantom súťaže firma Fabuš, mäso – potraviny. Medzi sponzormi sme však už videli aj našich, Ladeckých podnikateľov. Z pôvodne desať prihlásených finalistiek /semifinále sa konalo 24. augusta v Ladcoch/ sa v sobotu ráno prezentovalo osem súťažiacich. V samotnej súťaži čakali dievčatá z Trenčína, Považskej Bystrice, Košece rôzne disciplíny : predvedenie modelu šiat z Makty Púchov, vtipné odpovede na vybranú tému, voľná disciplína a promenáda v plavkách. Celú súťaž rámoval kultúrny program, v ktorom vystúpili : tanečná skupina Total, pod vedením A. Bušíkovej a B. Lihockej, člen skupiny Paroháči Ján Szarkézy, komik Boris Ďurič. Odborná porota bola zložená zo zástupcov sponzorov a predsedal jej člen činohry Slovenského národného divadla z Bratislavy Vladimír Durdík. Porota rozhodla takto:

Miss Považia - Barbora Fialová, 16-ročná z Trenčína

2. miesto - Monika Ješková, 17-ročná z Trenčína

3. miesto - Helena Majanová, 17-ročná z Trenčína

Cenu Miss sympatia dostala Monika Ješková.

Ďalšou významnou kultúrnou udalosťou bola premiéra filmu Let asfaltového holuba, ktorá sa uskutočnila 25. októbra 1991 v kine Závodného klubu. Režisér film bol Vladimír Balco. Na filme však spolupracovali naši rodáci Miroslav Remo ako asistent réžie a Bohumil Martinák, ktorý mal zvukovú réžiu. V epizódnej úlohe vystúpil Peter Galanský, žiak tunajšej ZŠ. Tejto, pre našu obec vzácnou kultúrnou udalosťou sa však zúčastnilo iba 32 občanov.

V roku 1991 si pripomenul 25 rokov úspešnej činnosti Amatérsky filmový klub Ladce. Krúžok bol založený pri Závodnom klube ROH Ladeckej cementárne dňa 24. septembra 1976. Jeho členovia vo svojej bohatej činnosti vytvorili 62 súťažných filmov. Mnohými sa úspešne prezentovali na okresných, krajských, celoslovenských i celoštátnych prehliadkach, usporiadali celý rad akcií s filmom v Ladcoch i ďalších obciach a mestách. Do zlatého fondu diel z tvorby členov klubu patrili: Ladecký večný regrút, Upeč kuru, vypí pivo, Ja a ty, Planéta lepidoptérov, Harmónia prírody, Irónia osudu, Prebúdžanie jari, 60 miliónov rokov existencie, Ineternezzo, Park, Náš najkrajší.

V júni 1991 sa v kultúrnom dome uskutočnilo školenie nefolklórnych tanečníkov z okresu, ktoré usporiadalo Regionálne kultúrne stredisko v Považskej Bystrici.

Z ďalších zaujímavých podujatí ešte uvádzam:

- Detský karneval usporiadaný 10. februára 1991
- Výchovný koncert pre deti
- Karneval organizovaný Odborným učilišťom Ladce
- Slávnostný večer na Deň učiteľov
- Vystúpenie Štátneho bábkového divadla z Košíc s hrou Červená čiapočka /apríl 1991/
- 28. júna slávnostný večer pri príležitosti Dňa stavbárov
- Posedenie s prestárlymi občanmi, ktoré usporiadal obecný úrad 28. novembra 1991 pre 300 občanov

- V dňoch 12.-14. decembra 1991 usporiadali v priestoroch kultúrneho domu Vianočné trhy súkromných firiem. Nesplnili očakávanie ani čo do počtu predávajúcich ani kupujúcich.

V januári – júni 1991 navštevovalo v Závodnom klube 18 poslucháčov kurz angličtiny pre začiatočníkov, ktorý viedol Ing. Martauz.

Ženský spevácky krúžok mal v roku 1991 menšie uplatnenie, ako v rokoch predchádzajúcich. Účinkoval na niekoľkých pohreboch, sobášoch a pri niektorých slávnostných príležitostiach. V roku 1991 zaznamenali čiastočný úbytok speváčok a tým aj pokles kvality. Činnosti sa vzdala vedúca krúžku, čo malo tiež vplyv na stav, aký v súbore nastal.

Dychová hudba účinkovala naďalej pri Závodnom klube. Ani u tohto súboru nenastali zmeny v organizácii, kvalite, prípadne rozšírení. Naďalej hrali väčšinou hudobníci, ktorí stáli pri zakladaní, ktorých vek sa pohybuje okolo 55 – 60 rokov a viac. Hudbu vždy čiastočne doplňovali cudzí hudobníci. Dychová hudba účinkovala najviac pri pohreboch.

Úspešný bol krúžok nefolklórneho tanca, vedený B. Lihockou a Alžbetou Bušíkovou ml. Pravidelné nácviky a dobrá choreografia zdvihli úroveň natoľko, že sa dostali až na celoslovenskú prehliadku v Pezinku. Súbor účinkoval na viacerých verejných podujatiach.

Knižnica Závodného klubu patrila v roku 1991 opäť medzi najlepšie kultúrne aktivity. V knižnici evidovali 11 568 zväzkov kníh. Zapísaných bolo 276 čitateľov, z toho 101 mládeže. Knižnicu počas roka 1991 navštívilo 3 245 občanov, ktorí si vypožičali 11 594 kníh. Aj v roku 1991 sa dosť kníh vyradilo a urobil sa nákup za 7 970 Kčs, čo nebolo vzhľadom na veľké zdraženie kníh príliš veľa.

V kine ZK odohrali v roku 1991 190 filmov, ktoré videlo 8 897 návštevníkov. Zmenila sa štruktúra produkcie filmov, keď absolútnu prevahu získali filmy USA. I napriek tomu nebol záujem divákov príliš veľký. Dokumentuje to aj fakt, že 55 predstavení odpadlo, pretože nebolo divákov.

Už som spomenul, že vo využívaní kultúrneho domu absolútne prevažovali tanečné zábavy a diskotéky o čom svedčí i nasledujúca štatistika /bez diskoték v pohostinstve KD/ :

Celkom sa v kultúrnom dome usporiadalo 8 diskoték, z toho 2 domáci usporiadatelia, 2 cudzie organizácie a 3 súkromníci. Tanečných zábav bolo 37, z toho domáci usporiadatelia – organizácie 11 /najviac Klub mládeže/, 17 cudzie organizácie a 9 zábav organizovali súkromníci – väčšinou cudzí občania.

Dňa 12. júla 1991 sme sa stali hosťiteľmi Pochodu Matky za život /WALKING TREES/ .

Bol to pochod 40 matiek rôznych národností na trase Etna – Assisi – Dunaj – Černobyl'. Denne prechádzali pešo okolo 35 kilometrov so zámerom vysádzať stromy, ale najmä propagovať záchranu prírody pred civilizačnými zásahmi, akýsi návrat k prírode. To symbolizovali aj stravou, ktorá bola zameraná na jedlá rastlinného pôvodu. Najdôležitejšou však bola symbolika, vytrvalosť ducha s akou sa matky vybrali na túto púť. Svoj cieľ – pripraviť zodpovedajúcu budúcnosť pre nás a pre ďalšie generácie demonštrovali vysádzaním stromčekov.

V Ladcoch sa ubytovali pod stanmi, ktoré postavili v záhrade pri obecnom dome. Účastníčky pochodu uvítali funkcionári obce v obradnej miestnosti, kde sa aj zapísali po pamätnej knihe. Večer strávili pri táborovom ohni, vypočuli si kultúrny program a zúčastnili a besedy s občanmi Ladiec.

Spoločenské, záujmové a politické organizácie v Ladcoch

V roku 1991 pokračovala stagnácia viacerých organizácií. Niektoré však, najmä záujmové vykazovali pozoruhodnú činnosť. Politické strany a hnutia sa viditeľne politicky neprejavovali, teda neorganizovali nijaké verejné politické akcie.

Ďalej podávam stručný prierez toho, čo jednotlivé spoločenské, záujmové a politické organizácie v roku 1991 vykonali.

Slovenský zväz chovateľov

V roku 1991 mala táto záujmová organizácia 43 členov. Viedol ju výbor v zložení:

Pavol Kalus, predseda

Milan Jung, podpredseda

Viktor Lihocký, tajomník

Slavomír Nagy, pokladník

Vincent Záhradník, hospodár

a členovia výboru : Ing. Ján Mihálik, Ivan Ďurikovič ml.

Osobitne o problematiku králikov sa starali pestovateľ a predseda odbornej komisie Ladislav Černota a registrátor králikov, súčasne predseda kontrolnej a revíznej komisie Miloš Košina.

Úlohy organizácie sa v ostatných rokoch nemenia. Aj v roku 1991 sa starali o nákup malých čistokrvných kureniec, húsat, káčat a ich odpredaj členom i ostatným občanom. Ďalej sa venovali šľachteniu a chovu čistokrvných králikov, tetovaniu, registrovaniu a očkovaniu proti chorobám. Robili to teoretickými prednáškami, poradenstvom a konkrétnymi, praktickými opatreniami.

Starali sa o ďalší rast členov organizácie v oblasti chovu jednotlivých druhov úžitkových zvierat, hydiny i holubov a exotov. Osobitnú starostlivosť venovali mládeži – vedeniu krúžku mladých chovateľov. V tomto zohrali dôležitú úlohu odborné komisie.

V roku 1991 sa členovia Slovenského zväzu chovateľov v Ladcoch zúčastnili so svojimi exponátmi na okresnej výstave v Beluši. Niektorí členovia sa zúčastnili na národnej chovateľskej výstave v Bratislave. Keďže o zájazd nebolo dostatok záujemcov, spojili sa s členmi v Beluše a Dolných Kočkoviec.

Organizácia Slovenského zväzu chovateľov v Ladcoch má svoje chovateľské zariadenie, kde nakúpené kurence a húsatá odchovali a až potom ich predávali. Súčasťou budovy je klubovňa a miestnosť na prednášky.

Na výročnej schôdzi v roku 1991 si pripomenuli, že patria k trom najstarším organizáciám chovateľov v okrese a pri tej príležitosti spomenuli mená zakladajúcich členov, menovite Teofila Haršániho, Pavla Janešíka, Jozefa Petrika, Antona Gach, Koškina a ďalších.

Slovenský zväz záhradkárov

Na výročnej schôdzi na začiatku roka 1991 zvolili výbor, ktorý sa počas roka nezmenil.

Jozef Martinák, predseda

Juraj Letko, podpredseda

Pavol Kalus, tajomník

Ján Málík, pokladník

Emil Martinák, hospodár

Štefan Češko, hospodár

Členovia: Jozef Čemeš, Libor Kvasnica, Ervín Kalus, Štefan Mosoriak, Jozef Rafko.

Činnosť organizácie sa už tradične riadila zásadami: pomôcť členstvu, pomôcť občanom. V roku 1991 to bolo 75 služieb. Hlavné práce sa však sústredili do sadu, na ošetrovanie stromov od rezu až po zber, ale i také práce, ako oprava plotu, úprava vchodu, odstránenie štyroch betónových pätiiek – zvyškov zo stožiarov lanovky.

Členovia Slovenského zväzu záhradkárov poskytovali poradenskú službu a pomáhali pri menších poľnohospodárskych prácach malotraktorom organizácie.

Ako každoročne pomohli vzhľad obce, keď ostrihali živý plot od križovatky po Dom služieb. V roku 1991 znova pripravili a vyhodnotili tradičnú súťaž o najkrajšiu záhradku. Odhadli, že občania pritom odpracovali okolo 1 500 hodín. Odborný rast členstva zabezpečovali vzdelávacími podujatiami. Usporiadali dve prednášky a zájazd na výstavu Agrokomplex do Nitry.

Slovenský rybársky zväz

60 rybárov tejto organizácie z Ladiec malo svoju Obvodnú organizáciu Slovenského rybárskeho zväzu č. 3 v Ilave. Jedenásť členný výbor zastupuje organizovaných rybárov z Ilavy, Košece, Ladiec, Košeckého Podhradia, Hornej Poruby celkom asi 260 členov. V tomto výbore boli v roku 1991 štyria členovia z Ladiec a nakoľko zastávali popredné funkcie mali veľký vplyv na činnosť celej organizácie.

Boli to:

Ján Sloboda, predseda

Ján Málík, tajomník

Libor Kvasnica, hospodár

Jozef Fatura, člen výboru.

V roku 1991 pokračovali členovia SRZ vo výstavbe sústavy rybníkov „Tunežice“ za ramenom Váhu. Dokončili rybník č. 3, do ktorého nasadili 7 000 kusov kapra rýchleného. Za veľkej pomoci Obecného úradu v Ladcoch a cementárne sa dielo podarilo vďaka obetavosti členov, ktorí odpracovali viac ako 1 200 hodín.

19. mája 1991 sa na rybníkoch v Tunežiciach uskutočnil ďalší ročník rybárskych pretekov v love rýb udicou. Pretekov, ktoré sa stali už dobrou tradíciou sa zúčastnilo 128 pretekárov, z toho 36 z našej obce. Preteky, podobne ako v predchádzajúcom ročníku vyhral náš občan Michal Košťalik. Preteky sa stali aj spoločenskou udalosťou, kde viac ako 300 občanov strávilo príjemne voľný deň.

Tradičiu si získava aj „Rybársky ples“, ktorý usporiadala organizácia Slovenského rybárskeho zväzu 6. apríla 1991 v kultúrnom dome v Ladcoch.

Dobrovoľná požiarna ochrana Tunežice

Organizácia Dobrovoľnej požiarnej ochrany v Tunežiciach mala v roku 1991 42 členov. Organizáciu viedol 7 – členný výbor:

Valient Marguš, predseda

Milan Letko, tajomník

Anton Koiš, veliteľ

František Kováč, pokladník

František Melicher, preventista

Juraj Pagáč, strojník.

V roku 1991 získali do radov požiarníkov 5 členov do veku 15 rokov. Nezúčastnili sa však hry „Plameň“, pretože čas od vyhlásenia bol príkrátky a ani materiálne vybavenie nebolo dostatočné.

Požiarníci v Tunežiciach boli aktívny pri údržbe techniky, výzbroje a výstroje. Len pri týchto prácach odpracovali viac ako 300 hodín. Opravili a rekonštruovali zbrojnicu a jej okolie, pracovali však aj na úprave miestneho cintorína, na detskom ihrisku – dovedna tiež asi 300 hodín.

Najväčšiu pozornosť však venovali samotnému poslaniu požiarnikov. Predovšetkým preventívnym prehliadkam, ktoré uskutočnili v marci - apríli 1991 a v mesiaci október – november 1991.

Z ostatnej odbornej činnosti treba spomenúť miestne námetové cvičenie, ktoré konali v máji 1991 v Tunežiciach a miestne preverovacie nočné cvičenie v septembri 1991. Zúčastnili sa na Športovej súťaži požiarnych družstiev v júni v Nosiciach a vykonávali dozor pri žatevných prácach.

Telovýchovná jednota Tatran Tunežice

Telovýchovná jednota v Tunežiciach má pomerne veľký počet členov – 72. V roku 1991 stál na čele deväťčlenný výbor:

Bohumil Kvasnica, ktorý je predsedom už celých 25 rokov

Milan Letko, tajomník

Jozef Rožník, hospodár.

Rudolf Kvasnica, Marián Rafko, Vladimír Minárik, Pavol Letko, Jozef Letko, Štefan Cák.

V predchádzajúcich rokoch mala jednota viacero oddielov, ktoré postupne z finančných dôvodov zrušili / futbal – žiaci, stolný tenis atď./ V roku 1991 fungovalo iba futbalové mužstvo dospelých, ktoré hralo v III. triede okresnej súťaže a oddiel turistiky.

V jednote, konkrétne vo futbalovom oddieli mali viacero vyškolených funkcionárov – kvalifikovaných trénerov 3. a 4. kvalifikačnej triedy, z ktorých však niektorí nepracovali.

Okrem súťaže v III. triede skupiny B, kde na jeseň 1991 po prvej časti skončili na 11. mieste s minimálnym 4 – bodovým ziskom z 10 zápasov, sa futbalisti Tunežíc zúčastnili na futbalových turnajoch v Zubáku, Visolajoch a Milochove.

Po zrušení pohostinstva Jednota v Tunežiciach, otvorila TJ Tatran Tunežice pohostinstvo v bývalom klube mládeže. Takto riešili samofinancovanie jednoty. Ani to však nestačilo na dokončenie šatní na futbalovom ihrisku, výstavba ktorých sa začala v rokoch 1988 – 1989 a dokončené sú iba základy a septik.

Československý červený kríž

Červený kríž v Ladcoch už od sedemdesiatych rokov pracuje pod názvom Československý červený kríž Ladce – Tunežice,. Teda ešte pred zlúčením vtedajších obcí organizoval občanov Ladiec i Tunežíc. Počet členov, ktorý sa v minulosti pohyboval nad tristo v posledných rokoch značne poklesol. Ubudlo najmä mladých členov, ktorí sa odhlásili, alebo sa jednoducho nezúčastňovali spolkového života a neplatili členské. Naopak organizácii zostali verní členovia vekom najstarší.

Na čele organizácie v roku 1991 bol výbor, ktorý mal 15 členov. Niektorí z čelných funkcionárov:

Ján Abrahámovský, predseda

G. Košťaliková, podpredsedníčka

Anna Ištvaniková, tajomníčka

E. Tichá, pokladníčka.

V roku 1991, tak ako každoročne sa zapojili do súťaže Vzorná organizácia ČSČK. V súťaži dobre obstáli, keď všetky požadované kritéria splnili v termíne.

Mládeži – hlavne deťom venovali aj v roku 1991 zvláštnu pozornosť. Pomáhali po odbornej stránke pripravovať členov krúžku mladých zdravotníkov, ktorí dosiahli na rôznych súťažiach výrazné úspechy.

Dobrovoľné darcovstvo krvi má v Ladcoch svoju tradíciu. V roku 1991 evidovali 45 darcov krvi, ktorí chodili na pravidelné odbery do Považskej Bystrice a Ilavy. Sú medzi nimi držiteľia zlatých, strieborných a bronzových Jánskeho plakiet. Na konci roka 1991 pripravila organizácia Československého červeného kríža v Ladcoch akciu Vianočná kvapka krvi, ktorej sa zúčastnili viacerí darcovia z našej obce.

Ako po iné roky, aj v roku 1991 organizovali členovia ČSČK v Ladcoch pracovné brigády na skrášlenie obce. Účastníkov však z roka na rok ubúda.

V oblasti zdravotnej výchovy sa organizácii nedarilo. V minulosti populárne a obľúbené zdravotnícke prednášky v roku 1991 stroskotali pre neúčast' – nezáujem lekára.

Dobrovoľná požiarna ochrana v Ladcoch

Organizácia Dobrovoľnej požiarnej ochrany v Ladcoch mala v roku 1991 53 členov, z čoho bolo 35 mužov a 18 žien. Organizáciu viedol výbor v tomto zložení:

Milan Majerík, predseda

Ján Prekop, podpredseda – veliteľ

Jozef Kucharík, podpredseda – preventista /na sklonku roka 1991 zomrel/

Ing. Karol Horký, tajomník

Jozef Hernam, pokladník

Vincent Kalus, hospodár

Ivan Binka, strojník.

Okrem tohto pracovala revízna komisia v zložení : Kukuliaš Vincent, predseda, Bednárík Jozef a Helena Zelíková – členovia.

V súlade s hlavnými zásadami požiarnej ochrany venovali pozornosť prevencii – konkrétne preventívnym prehliadkam budov. Takéto prehliadky urobili 22. a 23. marca 1991. Prehliadli celkom 196 obytných domov a 16 prevádzkových budov. Zistené závady hneď odstraňovali.

Požiarníci z Ladiec sa zúčastnili na rôznych súťažiach. Na okresnej v júni 1991 neuspeli, ale na ďalších – spolu so závodnou požiarňou jednotkou získali dobré výsledky.

Venovali sa mládeži, najmä deťom zo Základnej školy, ktoré sa spolu s družstvom cementárne pripravovali pre hru „Plameň 1991“.

Zásadnou otázkou, ktorá sa rieši každý rok je protipožiarna technika. I keď nie je najmodernejšia, je dobre udržiavaná a teda schopná zásahu. Členovia DPO Ladce technike venovali veľkú pozornosť.

Telovýchovná jednota Tatran cementáreň Ladce

Ani v roku 1991 sa nedarilo plniť zásadu rozšíriť telovýchovu a šport medzi najširšie vrstvy mládeže. Cvičenia v odbore Základnej rekreačnej telesnej výchovy sa poriadali sporadicky, chýbali cvičiteľky.

V roku 1991 sa nepodarilo zorganizovať ani tradičný Beh oslobodenia Ladiec, ktorý už mával celo-okresnú účasť, ani turistickú Ladeckú 15 – ku. Ako dôvod sa uvádzal nedostatok finančných prostriedkov i nedostatok ochotných organizátorov.

Organizovanie telovýchovy v Ladcoch bolo aj v roku 1991 spojené s ťažkosťami pri zabezpečovaní finančných a materiálových zdrojov. Zabezpečovať činnosť iba z prostriedkov, ktoré poskytli Považské cementárne nebolo možné. I napriek tomu, že všetky aktivity vyžadovali iba výdavky, podarilo sa ich viac – menej kryť. Zdrojom bolo vedľajšia činnosť na základe povolenia odborných činností.

Telovýchovnú organizáciu viedol výbor s predsedom Antonom Machalom. Už mnoho rokov sa opakuje snaha venovať sa najviac futbalu, čo bolo na škodu ostatným odvetviám. Futbalový oddiel mal v súťaži zaradené tri družstvá:

- Družstvo žiakov malo na súťaž 1990 – 1991 dobrú prípravu, čo sa ukázalo na výsledku. V súťaži skončili na prvom mieste a kvalifikovali sa so ziskom 30 – tich bodov a skóre 102 : 6 do II. Triedy. Po skončení súťaže nastal v družstve veľký presun, starší odchádzali do dorasteneckého oddielu. V II. Triede si nevedli najlepšie, keď v jesennej časti skončili na 7. mieste. Družstvo viedli Pavol Tichý a Milan Rafaj.

- Rovnako dorastenci sa v súťaži 1990 – 1991 viedli výborne. Získali celkom 21 bodov, čo znamenalo 1. miesto a postup do II. triedy. Do prípravy na nový ročník sa zapojili aj niektorí vlnajší žiaci. V jesennej súťaži sa družstvu darilo – získali 21 bodov, čo znamenalo predbežné tretie miesto. Družstvo viedli p. Ján Suran, Štefanec a Ďuriš.

- Družstvo dospelých začalo prípravu na jarnú časť súťaže II. triedy v snahe postúpiť už v januári 1991. Očakávaná sa však nespĺnili a na konci súťaže skončilo družstvo na štvrtom mieste. Počas letnej prestávky intenzívne trénovali, družstvo sa doplnilo a jeseň 1991 možno pokladať za jednu z najúspešnejších v ostatných rokoch. Družstvo utrpelo iba jednu prehru, stratilo 4 body a s celkovým ziskom 26 bodov a skóre 32 : 9 sa umiestnilo na 1. mieste okresnej ligy. Bodový zisk pred druhými Lednickými Rovňami bol 7 bodov. Bol to sľubný nástup, aby sa konečne splnil ich sen – postúpiť do krajskej súťaže.

Družstvo viedol realizačný team Pavlačka, Chovanec.

Z ostatných aktivít a organizačných otázok treba spomenúť dobrú spoluprácu so Základnou školou v Ladcoch i Odborným učilišťom Ladce.

Kresťansko-demokratické hnutie

Členovia hnutia sa schádzali raz za mesiac v Mariánskej sále /areál Odborného učilišťa/. Výbor pod vedením Jozefa Vrábla sa schádzal podľa potreby a riadil činnosť do decembra 1991.

Dňa 15. decembra 1991 podľa smerníc Okresného koordinačného centra KDH sa na členskej schôdzi uskutočnili voľby nového výboru.

Jozef Moriš, predseda

Emil Bračík, podpredseda

Mária Sláviková, pokladníčka

Členovia: Miroslav Koyš, Ondrej Košťalik, MUDr. Jarmila Martináková, Margita Kantoríková, Jozef Vrábel, Jozef Daňo, Dušan Peterka, Vincent Faturík.

Z činnosti Kresťansko-demokratického hnutia v Ladcoch veľmi dôstojne vyznela oslava Dňa matiek v máji 1991. Viacerí členovia KDH sa zúčastnili zájazdov s inými klubmi do Rakúska, Talianska, Francúzska a SRN.

Hlavnou úlohou však bola oprava kostola v Ladcoch. Vo väčšine v dobrovoľných bezplatných brigádach odpracovali veľké množstvo hodín a vytvorili veľkú materiálnu a estetickú hodnotu. Odstránili staré fasády a urobili nové, vymenili okná, odkvapové riny a ďalšie vonkajšie práce. Všetko prispôbili vzhľadu okolia, teda kaštieľa, tak, aby vytvorili jednotný celok. V tom istom čase sa začala aj reštaurácia kostola v interiéri, ktorá bude pokračovať aj v roku 1992.

Rozdelenie Komunistickej strany

Činnosť bývalej Komunistickej strany Slovenska v Ladcoch ovplyvnil zjazd KSS v Prešove. Najväčšia časť členov v Obci sa nestotožnila so zmenou názvu na Stranu demokratickej ľavice.

V apríli 1991 dostali všetci členovia možnosť rozhodnúť sa, či sa stanú členmi novozriadenej Strany demokratickej ľavice, Komunistickej strany Slovenska 91, alebo Zväzu komunistov Slovenska.

Písomne sa rozhodli nasledovne:

KSS 91	-	47 členov
Zväz komunistov Slovenska	-	4 členovia
Strana demokratickej ľavice	-	10 členov

Po takomto rozložení vytvorili prívrženci KSS 91 a Zväz komunistov Slovenska jednu organizáciu. 24. mája 1991 sa uskutočnila ustanovujúca členská schôdza, ktorá zvolila 5 – členný výbor v zložení :

Ing. Karol Horký, predseda

Ing. Vojtech Miklóši, podpredseda

Jozefína Kalusová, tajomníčka

Stanislav Klvaňa, hospodár

Jozef Kováč, práca so straníckymi skupinami

Ostatné strany a hnutia

Z ostatných strán a hnutí nikto v Ladcoch v roku 1991 nezaložil organizáciu. Z hnutia Verejnosť proti násiliu – po jej rozdelení na Slovensku, sa podľa všeobecného názoru v Ladcoch väčšina prikláňa k Hnutiu za demokratické Slovensko. To však nie je potvrdené nijakým prieskumom ani anketou. Skutočný stav v rozdelení politického spektra aj v našej obci ukáza až voľby v roku 1992.

Železničná stanica Ladce

V železničnej stanici Ladce pracovalo v roku 1991 26 zamestnancov, čo bolo síce menej ako v roku 1990, ale tento stav pokladajú za optimálny. Nasvedčujú tomu aj výsledky, ktoré najmä v oblasti zabezpečovania exportu boli dobré.

Dopravná intenzita

Zima 1990/1991 bola pre železničnú prevádzku mimoriadne priaznivá a tak sa z tohto dôvodu nevyskytli nijaké ťažkosti.

V prvom štvrtroku 1991 vzhľadom na rekonštrukciu baliarne v cementárni, montáž novej baliacej linky bola nakládka pomerne nízka. V druhej polovici apríla – po spustení uvedeného zariadenia do prevádzky nastal značný obrat. Naložených bolo celkom 313 088 ton, čo predstavovalo 12 470 vozových jednotiek. Nakládka oproti predchádzajúcemu roku bola však vzhľadom na odbytové problémy cementárne zhruba o tretinu nižšia. Nastal však značný nárast nakládky vozňov do cudziny, čo robilo viac ako jednu tretinu. Uvedené výsledky boli dosiahnuté v podstatnej miere š. p. Považské cementárne, pretože Stredoslovenské kameňolomy, prevádzka Tunežice v roku 1991 vozne vôbec nenakladali a v decembri 1991 dokonca požiadali o zrušenie vlečky. Štátne lesy – expedičný sklad v Ladcoch i napriek výpadkom v niektorých mesiacoch svoje úlohy splnili.

Vykládka bola 97 291 ton, čo znamená 4 373 vozových jednotiek. Znamená to pokles oproti roku 1990, ktorý spôsobili už spomínané príčiny u troch hlavných užívateľov nákladnej dopravy v Ladcoch.

Vzhľadom na špecifickosť substrátov nakladaných v železničnej stanici Ladce bolo statické vyťaženie 25,1 tony na vozovú jednotku, čo je okolo 108 percent.

Vzhľadom na ekonomické a ekologické dôvody prehodnotili sa všetky chody osobných vlakov vozených nezávislou trakciou a boli, až na jeden pár, nahradené elektrickou trakciou.

Tržby od prepravených cestujúcich boli v roku 1991 mierne zvýšené a predstavovali sumu 314 812 Kčs.

Mimoriadne udalosti

Dňa 9. apríla a 31. mája 1991 boli pri posune z viny pracovníkov železničnej stanice vykoľajené vozne. Vážnejšie následky pre dopravu však z týchto nehôd neboli.

Dňa 4. mája 1991 o 21.30 hodine došlo pri staničnom sklade k úrazu elektrickým prúdom pracovníka Považských cementární Daniela Bobota. Zranenie bolo považované za ťažký pracovný úraz s následkami. Dňa 26. novembra 1991 o 19. hodine prešiel rýchlik 506 v 149,2 kilometri Mariána Tabačika, ktorý bol na mieste mŕtvy.

Materiálne podmienky

Vzhľadom na celkovú veľmi nepriaznivú ekonomickú situáciu v štátnom podniku ČSD sa neuskutočnili nijaké práce na plánovanej prístavbe železničnej stanice, ktorou sa sledovalo zvýšenie pohodlia cestujúcich a skultúrnenie sociálnych zariadení.

Stredoslovenské Kameňolomy a štrkopiesky, výrobné stredisko Tunežice

Stredoslovenské kameňolomy a štrkopiesky Žilina, výrobné stredisko Tunežice prekonávali v roku 1991 neradostnú situáciu.

Už v decembri 1990 podalo výrobné stredisko Tunežice žiadosť na osamostatnenie, teda vyčlenenie zo štátneho podniku v Žiline. Ministerstvo stavebníctva Slovenskej republiky však žiadosť zamietlo.

Vzhľadom na nadmerné množstvo zásob na skládkach výrobného strediska a malého odbytu prepustili k 1. máju 1991 z pracovného pomeru 42 zamestnancov. Na výrobnom stredisku Tunežice zostalo 10 pracovníkov, ktorí zabezpečovali čiastočnú výrobu i expedíciu. Podnik v Žiline sa však neustále zadlžoval, odbyt sa znižoval a tak došlo k ďalšiemu prepúšťaniu zamestnancov. Vo výrobnom stredisku Tunežice napokon zostalo 5 pracovníkov /nočný strážnik, bagrista, vodič nakladača, expedientka, zástupca vedúceho/. Títo zabezpečovali expedíciu výrobkov.

V októbri 1991 boli skládky materiálu úplne prázdne a tak š. p. Žilina začal na jeden mesiac výrobu s pracovníkmi, ktorých prisunuli z iných výrobných stredísk š. p. Žilina. No i tak nebol na konci roka 1991 na skládkach nijaký materiál a tak mohli ponúkať iba lomový kameň a odpadový zásypový materiál.

Štátny podnik Stredoslovenské kameňolomy a štrkopiesky situáciu nezvládol a všetkým, vrátane prepustených zamestnancov sa zdalo, akoby čakal na privatizáciu, ktorá sa má podľa všetkého uskutočniť v roku 1992.

Stredoslovenské energetické podniky, odštepny závod VET Trenčín, závod Dubnica nad Váhom, prevádzka Ladce

Od apríla 1991 sa previedla vo vedení Vodnej elektrárne Ladce organizačná zmena. Zriadili funkciu majstra strojnej údržby. Funkcia majstra bola rozšírená o funkciu majstra elektroúdržby Vodnej elektrárne Ladce.

Vedenie teda v roku 1991 tvorili : majster I. Fedor a Majster strojnej údržby Štefan Zacko.

Výrobné úlohy a hospodárske výsledky

Od septembra 1990 sa od podniku Slovenské elektr. podniky odpojili rozvodné závody a tým nastali podstatné zmeny vo vzťahu medzi výrobcami elektrickej energie a ich distribútormi – rozvodnými závodmi. Tieto začali od elektrární odkupovať elektrický výkon, sprostredkovali prenosi a predaj veľkoodberateľom a maloodberateľom.

Úlohy stanovené ročným plánom pre rok 1991 v Ladcoch splnili na 99 % , čo predstavuje 96 000 000 kWh. Zvyšujúce nesplnené percento zapríčinili nepriaznivé vodné pomery počas roka.

Počas roka sa nevyskytla nijaká zvláštna porucha, ktorá by ohrozila zdravie a životy pracovníkov a vplývala na dodávku elektrickej energie. A tak možno hodnotiť hospodárske výsledky kladne.

V mesiaci jún a júl vykonali vo Vodnej elektrárni Ladce dve bežné opravy:

- 28 dňovú na TG1
- 4 dňovú na TG2.

Obe opravy boli iba preventívneho charakteru. Za dôležitú technickú akciu však treba považovať výmenu distribučného transformátora v rozvodni.

Jednotné roľnícke družstvo

V roku 1991 sa začali v poľnohospodárskom agrokomplexe uplatňovať zásady trhového mechanizmu, ktoré sa riadia podľa ponuky a dopytu na trhu.

Na začiatku roka 1991 neboli na družstve známe nijaké informácie o ekonomike, dotáciách, odvodoch, subvenčnej politike a výrobných úlohách. Tak družstvo zabezpečovalo úlohy v poľnohospodárskej i vedľajšej činnosti tak, ako boli zvyknutí v predchádzajúcich rokoch. Teda sa snažili využiť poľnohospodársky fond – ornú pôdu, lúky a pasienky, zeleninárstvo, ovocné sady a v živočíšnej výrobe jestvujúce kapacity pre chov hovädzieho dobytku, ošípaných a oviec.

Pri hospodárení sa vychádzalo tiež z predpokladov, že i nepoľnohospodárska činnosť zabezpečí tvorbu zdrojov – zisku na úrovni predchádzajúcich rokov.

V priebehu roka 1991 došlo v družstve k zásadným zmenám vo vedení družstva.

Predstavenstvo družstva

Na mimoriadnej členskej schôdzi bolo zvolené nasledovné predstavenstvo družstva:

Adamec Anton, Buček Ján, Buček Stanislav, Čerňušková Mária, Čiernik Štefan, Čurík Jozef, Égly Ján, Fišer Pavol /vystúpil z JRD v priebehu roka 1991/, Ing. Kňazko Milan, Ing. Kvasnica Stanislav – predseda JRD, Kukuliašová Katarína, Margita Roková, Strháková Anna, Ing. Petrovič M., Tabačiková O., Suchomel Ján, Václav Jozef.

Dňa 1. júla 1991 sa uskutočnila organizačná prestavba družstva a to tak, že základnou organizačnou jednotkou sa stávajú hospodárske strediská:

- HS Košeca
- HS Ilava
- HS Ladce
- HS Košecké Podhradie
- HS Horná Poruba
- stredisko špeciálnych plodín
- stredisko služieb
- stredisko nepoľnohospodárskej činnosti
- stredisko investičnej výstavby
- stredisko spracovania mäsa.

Predstavenstvo, ktoré zasadalo raz mesačne sa zaoberalo aj otázkami zamestnancov, najmä znižovaním ich stavu. V roku 1991 bolo do JRD prijatých 17 nových pracovníkov a to najmä z nových profesií /mäsiarstvo/ a do živočíšnej výroby.

V tom istom roku z JRD odišlo 215 členov. Najviac z kovovýroby /61/, zo Strediska odborných činností Bratislava /26/, zo živočíšnej výroby /33/, správy a útvary predsedu /14/, traktoristi /32/, výstavba /31/.

Z celkového počtu pracovníkov, ktorí opustili JRD odišlo 31 na starobný a mimoriadny dôchodok, 41 pracovníkov dostalo výpoveď z nadbytočnosti, dohodou odišlo 66 a vylúčených bolo 26 pracovníkov. Počet technicko-hospodárskych pracovníkov sa znížil o 32 osôb.

Rastlinná výroba

V roku 1991 sa pestovali nasledovné plodiny:

- pšenica ozimná na výmere 360 hektárov
- raž – 140 ha
- triticales – 120 hektárov
- jačmeň jarný – 150 ha
- repka ozimná na výmere 90 ha
- mak – 14 hektárov
- cukrová repa na 110 ha
- krmná repa – 13 ha
- kukurica na siláž na 114 hektároch
- krmoviny na výmere 325 ha
- zelenina na 100 hektároch.

Krmoviny sa zabezpečovali aj na výmere 1 569 ha lúk a pasienkov.

Pri bilancovaní dosiahnutých výsledkov zaznamenávame, že v pestovaní obilia najvyššie výnosy dosiahli na stredisku Ladce – 5 ton. Ilava mala výnos 4,46 tony, Košeca 4,35, Košecké Podhradie 3,37 t a Horná Poruba 3,18 tony. Priemer za celé JRD 4,35 tony z hektára. Cukrová repa dosiahla najvyššie výnosy v stredisku Ilava – 41,4 tony, Ladce 40,8 tony z ha, Košeca 35,8 t. Najťažšie podmienky zberu boli v Ladcoch, kde zber zastihli mrazy, dažď a sychravé počasie. Zber tu zabezpečovali aj pracovníci dielni, dopravy a ostatných výrobných stredísk a technicko-hospodárski pracovníci.

Z ostatných plodín krmná repa priniesla výnosy 38,8 tony z hektára, kukurica na siláž 42,6 tony, kde najlepším strediskom boli Ladce /49,2 tony/.

Lúky a pasienky tvoria z celkového pôdneho fondu družstva 52 %. Priemerný hektárový výnos vo výrobe sena na lúkach dosiahli 4,4 tony.

Stredisko špeciálnych plodín, teda pestovanie zeleniny a ovocné sady nemalo najlepší rok. V pestovaní zeleniny a ovocné sady nemalo najlepší rok. V pestovaní zeleniny na ploche 95 hektárov dosiahli celkovú produkciu 1 123 ton. Ovocné sady na výmere 123 hektárov vyprodukovali 48 ton.

Živočíšna výroba

Najviac sledovaným úsekom bolo výroba mlieka. Priemerná dojivosť na dojnicu za rok 1991 bola v celom JRD 2 719 litrov. Podľa jednotlivých stredísk najvyššiu úžitkovosť dosiahli na stredisku Ilava – 3 106 litrov, potom Ladce – 3 000 litrov, Horná Poruba 2 786 litrov, Košeca 2 650 litrov a Košecké Podhradie 2 197 litrov.

Pri výrobe mlieka však sledovali najmä kvalitu, pretože v nej sa odrážala cena. Najvyššiu kvalitu – teda I. akostnú triedu dosiahlo stredisko Ilava 93,8 % , najhoršiu stredisko Ladce – 11,6 %. Priemer za poľnohospodársky podnik bol 51,4 %. Z celkového množstva dodaného mlieka 1 milión 789 tisíc litrov bolo dokonca 82 000 litrov neštandardného, teda nedostalo sa na spotrebiteľský trh. Na stredisku Ladce to predstavovalo z celkovej výroby 6,32 % - po stredisku Košeca najhoršie.

Takéto zatriedenie mlieka malo dopad na jeho výkupnú cenu. Najvyššiu cenu dosiahli v Ilave – 5,21 Kčs, najnižšiu v Ladcoch 3,28 Kčs. Oproti Ilave stredisko Ladce pri celkove dodaných 276 tisícich litrov mlieka prišlo takto o viac ako 500 000 Kčs.

V chove teliat, jalovic, výkrme hovädzieho dobytku, v predvýkrme a výkrme ošípaných dosahovali prírastky, ktoré boli na hranici rentabilnosti.

V chove ošípaných dosiahli pri odchove na jednu prasnicu 14,02 kusa odstavčiat. Celkom to bolo na celom JRD 3 044 kusov. Najlepšie dosiahli výsledky na stredisku Košeca, najhoršie v Ladcoch /8,81 kusa/.

Úsek špeciálnych plodín

Úsek špeciálnych plodín patril medzi stratové úseky /takmer dva milióny korún/. Z jednotlivých plodín tak ako po minulé roky pestovali kapustu, kel, kaleráb, zeler, cibuľu, mrkvu, petržlen, šalát, fazuľu a niektoré ďalšie druhy. Pre ilustráciu uvádzam, že napr. kapustu pestovali na 29 hektároch a dorobili jej 492 ton, kelu 54 ton, zeleru 38 ton, mrkvu a karotky na výmere 16 hektárov 258 ton atď.

Všetky pestované druhy zeleniny boli okrem petržlenu stratové, zeler dokonca o 144 tisíc korún.

Rovnako všetky druhy ovocia pestované v sadoch nepriniesli zisk, ale naopak stratu. Pestovanie jablák 230 tisíc, ríbezle červené dokonca 324 tisíc Kčs.

Ostaté úseky

Ostatné úseky výroby v JRD Košeca mali priniesť nielen služby poľnohospodárskej výrobe, ale aj zisky, ktorými sa každoročne pokrývali schodky v rastlinnej a živočíšnej výrobe. V kovovýrobe a v stavebnej činnosti sa počítalo so ziskom 4 milióny korún. Dosiahli však iba necelých 700 tisíc Kčs. Investičná výstavba zabezpečovala zväčša iba výstavbu vlastných kapacít a to pri rekonštrukcii kravína v Košeckom Podhradí, výstavby prevádzky spracovania mäsa a montážnej haly v Košeci.

Koncepcia kovovýroby bola zameraná na kooperačnú spoluprácu s odberateľmi družstiev v Cíferi, Ostrove, Hlohovci, ktoré nezabezpečili odbyt finálnych výrobkov a tak ani subdodávatelia /JRD Košeca/ nemali odbyt.

Krokom dopredu bolo rozhodnutie vyrábať – finalizovať časť poľnohospodárskej produkcie - konkrétne mäsa.

Na základe toho rekonštruovali existujúce priestory v ovocnom sade v Košeci na výrobu a spracovanie mäsa. Od augusta 1991 sa začalo so skúšobnou prevádzkou mäsovýroby.

V októbri 1991 dalo predstavenstvo JRD súhlas na prenájom Strediska nepoľnohospodárskej výroby – KOVO I. pre Agrofinal, spoločnosť s ručením obmedzeným so sídlom v Hlohovci. Nájomnú zmluvu stanovili na 1 milión 500 tisíc korún. Predmetom zmluvy bolo aj odkúpenie zásob v hodnote viac ako 2 milióny Kčs. Tento podnik prevzal aj vtedajší stav pracovníkov, zamestnaných dovtedy v stredisku KOVO I.

V novembri zase predstavenstvo družstva prerokovalo a schválená bola dohoda medzi JRD a pracovníkmi stavebnej skupiny o uvoľnení z pracovného pomeru a začatia súkromného podnikania v priestoroch a niektorých výrobných prostriedkoch za nájomné 500 tisíc Kčs.

Hospodárenie družstva

Už z predchádzajúceho je vidieť, že hospodárenie poľnohospodárskeho podniku nebolo úspešné. Vidieť to však najmä z globálneho výsledku, keď za rok 1991 dosiahli v JRD 68 864 000 Kčs výkonov – teda príjmov
94 812 000 Kčs náklady – teda výdavky.

Prakticky všetky druhy nákladov prekročili, najviac však materiálové, ktoré tvorili sumu viac ako 45 miliónov korún.

Celkový rozdiel medzi dosiahnutými výnosmi a nákladmi predstavuje stratu necelých 26 miliónov korún. Je to strata bez dotácii, teda hodnota dosiahnutá z výrobných činností družstva.

Dotácie od štátu boli 15 miliónov Kčs a boli zamerané na podporu chovu hovädzieho dobytká. Celková strata – po odpočítaní dotácii je takmer 11 miliónov korún. Túto stratu – schodok v rozpočte družstva vyrovnali rôznymi odpismi z položiek rezervného fondu, fondu odmien, fondu kultúrnych a sociálnych potrieb a takmer 8 miliónov Kčs bolo zúčtované znížením kmeňového majetku JRD.

Pri hodnotení jednotlivých hospodárskych stredísk vychádzajú prakticky samé straty:

- Hospodárske stredisko Košeca mínus 4,06 milióna Kčs
- Ladce – mínus 2,59 milióna Kčs
- Košecké Veľké Podhradie a Kopec – 5,58 milióna Kčs
- Horná Poruba – 1,53 milióna Kčs
- Stredisko špeciálnych plodín - mínus 1,819 milióna Kčs
- Stredisko služieb – 1,44 milióna Kčs
- Mäsovýroba vzhľadom na rekonštrukčné a iné náklady mala schodok 1,42 milióna Kčs
- Menšie zisky mali strediská výstavba a polmiliónový zisk stredisko nepoľnohospodárskej výroby.

Stredisko celo-družstevnej réžie malo schodok 7 a pol milióna korún aj vzhľadom na to, že napr. výška úrokov bola oproti predchádzajúcemu roku o 4 milióny Kčs vyššia.

Najväčšie straty zaznamenalo družstvo pri výrobe mlieka, takmer 3 a pol milióna korún. To znamenalo, že na jednom litri mlieka mali stratu 1,93 Kčs. Nie všetky strediská mali stratu. Napr. Ilava dosiahla vo výrobe mlieka zisk 52 tisíc korún, pri nákladoch na jeden liter mlieka 6,18 Kčs. Najhoršie výsledky mali v Košeckom Podhradí /strata 1 a pol milióna Kčs/, kde náklady na liter mlieka boli 8,41 Kčs. V Ladcoch sme zaznamenali stratu 507 000 Kčs s nákladom na liter mlieka 6,11 Kčs.

Podstatnú časť nákladov v živočíšnej výrobe predstavujú náklady na spotrebu krmív v podmienkach jednotlivých výrobných stredísk. Treba vedieť aj to, že podmienky na získavanie týchto krmovín boli a iste aj v budúcnosti budú rozdielne – teda s rôznymi nákladmi.

Z pestovaných plodín najefektívnejšie vyšla výroba cukrovej repy. Dosiahli hospodársky výsledok plus 2,07 milióna korún. Pri nákladoch na tomu cukrovej repy 621 korún a pri nákupnej cene 1 100 Kčs.

Pestovanie ostatných plodín bolo na hranici rentability, s miernym ziskom.

Počuť bolo aj také názory, že v roku 1991 sa hospodáril horšie, ako v roku 1990. V roku 1990 dosiahli zisk takmer 7 miliónov korún. Skutočnosť je však taká, že popri zásadne zníženej dotácii, sa zvýšili úroky o 4 milióny, cena energie o 2 milióny, spotreba pohonných hmôt o 3 milióny. Ak by sme to zráтали – vyšiel by zisk 13 miliónov korún.

Mimoriadne veľa priestoru venoval kronikár ekonomike družstva preto, lebo je to východisková situácia k transformácii JRD pripravovanej na rok 1992 a i preto, lebo markantne, popri vlastných nedostatkoch v hospodárení ukazuje na dôsledky liberalizácie cien.

Federálne zhromaždenie Českej a Slovenskej Federatívnej republiky sa 21. decembra 1991 uznieslo na zákone o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách / tzv. zákon o transformácii družstiev/.

Tento zákon sa schválil v súlade s Obchodným zákonníkom a JRD bude podľa neho mať voľbu akejkoľvek podnikateľskej formy.

Postup transformácie rozdelili do niekoľkých etáp. Prvá etapa stanovuje, že do troch mesiacov od účinnosti zákona musia sa fyzické osoby, ktoré nie sú členmi družstva, ale majú o majetkový podiel záujem, prihlásiť v JRD, kde sa ich majetok užíva.

V druhej etape sa zvolá Valné zhromaždenie, ktoré zvolí Transformačnú radu. V tretej etape sa chvália transformačné projekty. To všetko bude však už úloha v roku 1992.

Urbariát

Urbariáty /“Urbárske obce“/ zanikli po založení Jednotných roľníckych družstiev pričlenením ich pasienkov do celkového hospodárenia družstiev.

Historicky siaha vznik urbariátov do roku 1848, teda roku zrušenia poddanstva v Uhorsku. Po prevedení poľnohospodárskej pôdy do vlastníctva bývalých poddaných im vznikol nárok na pridelenie časti pasienkov a lesa ako odškodné za úžitky brané zo zemepánskych pasienkov a lesov /právo pásť dobytok, právo zbierať drevo atď./ . Bývalým poddaným /urbarialistom/ boli vydeľované pasienky a lesy do nedielného spoluvlastníctva. Spolu tvorili spoločenstvo – urbariát. Tomuto spoločenstvu patrila správa a úprava spoločného užívania týchto pasienkov a lesov. Pri dobrom hospodárení, napr. v Ladcoch postavili pohostinstvo, ktoré prenajímali a zisky plynuli do urbariátu.

V rámci reštitučného zákona a zákona o transformácii družstiev začala sa v roku 1991 v Ladcoch príprava na vysporiadanie týchto majetkových otázok. K jej úplnej realizácii dôjde v roku 1992.

Považské cementárne, štátny podnik

Spoločný nástup do roku 1991 bol v cementárni úplne výnimočný v celej histórii závodu. Príhovory riaditeľa podniku Ing. Oldricha Kebíska a predsedu odborovej organizácie Milana Bajzu načrtli zložité úlohy, ktoré podnik čakajú. Požiadavky na všetkých pracovníkov, neboli tentoraz direktívami z centra. Potrebu cementu a jeho cenu začal určovať trh. Bolo treba začať každodenný boj o zákazníka a ako sa neskôr ukázalo, najmä v zahraničí.

I keď sa na posudzovanie úspešnosti podniku používajú až iné parametre a ukazovatele, použijem ešte raz tie, ktoré si na začiatku roka dali a ako ich plnili.

- Dodávky do tržných fondov	13 694 000,-
- Čistá produkcia	88 258 000,- / 98,5 %/
- Zisk	33 042 000,- /103,2 %/
- Výroba cementu	396 000 ton /99 %/
- z toho PC 400	217 800 ton /108 %/

- Výroba slinku	319 000 ton /103,6 %/
- Export cementu	140 186 ton
- Náklady celkom	315 757 000,- /103,3 %/
- Investičné práce	50 564 000,-
- Priemerný zárobok	4 183,-

Už od začiatku roka 1991 sa začal výrazný pokles predaja cementu na Slovensku, čo jednoznačne signalizovalo, že rok 1990 sa vo výrobe cementu opakovať nebude. Na základe prieskumu potreby cementu, najmä na domácom trhu stanovili celoročný cieľ vyrobiť 400 000 ton cementu, z toho 200 000 ton PC 400. Pre vývoz stanovili úlohu 100 až 120 tisíc ton, prevažne PC 400 /PZ 35 F/. Tieto ciele vo výrobe reprezentujú iba dvojtretinovú kapacitu závodu.

Z vonkajších vplyvov treba označiť trhové hospodárstvo, ktoré zasiahlo na Slovensku najmä stavebníctvo. Zníženie investičnej výstavby, niekde jeho úplné zablokovanie podstatne znížili odbyt u tradičných veľkoodberateľov. Konkurencia ostatných cementární sa prejavila aj tak, že viacerí odberatelia si vyberali cement podľa ceny a nie podľa kvalitatívnych ukazovateľov a úžitkových hodnôt. Kvalita Ladeckého cementu je známa a o nič sa neznížila ani v roku 1991. Kam išiel cement z Považských cementární?

- domáci trh	263 593 ton
- export	140 186 ton
z toho PZ 35 F	120 354 ton
SPC 325	19 832 ton

Situácia na domácom trhu bolo charakterizovaná prehlbujúcou sa nesolventnosťou odberateľov. Oneskorené platby boli charakteristickým znakom všetkých odberateľov. Medzi najväčších patrili JZD Start Slušovice, Correcta Vsetín a podnik panelovej výroby v Žiline. V cementárni boli spokojní s objemom cementu, ktorý umiestnili na náročné zahraničné trhy. Neboli však spokojní s podmienkami, ktoré na výkon zahraničnej obchodnej činnosti mali.

Výrobné podmienky

Z vnútorných podmienok, ktoré sťažovali zabezpečovanie hospodárskych úloh možno spomenúť celý rad nedostatkov. Zvyšuje sa počet krátkych prestojov hlavných výrobných agregátov, najmä rotačnej pece. Spôsobil to predĺžený čas na rekonštrukciách, nevhodné projekcie /doprava spätného materiálu/, poruchy hlavných náhonov, ventilátorov, frekvenčných meničov. Vplyv v negatívnom slova zmysle mali aj projekčné nedostatky v investičných akciách vertikálnej dopravy suroviny v lome cez šachtu.

Dňa 21. mája 1991 odskúšali nový drvič v lome na 12. etáži, keď bolo šachtou dopravených prvých 100 ton rúbaniny. Ďalšie dni prevádzky boli narušené vytvorením klenby z rúbaniny nad odbernou komorou v štôlni. Dodávateľské organizácie, ale i brigádnici z cementárne riešili tento problém a odstraňovali nedostatky až do konca roku 1991.

Najväčší vplyv, podľa vedenia podniku, na nerovnomernosť v plnení výrobných úloh malo porušovanie technologickej a pracovnej disciplíny pracovníkmi, prakticky na všetkých pracoviskách.

Kvalita výroby

V priebehu roka zodpovedala akosť výrobkov Považských cementární podmienkam ČSN a DIN 1164 vo všetkých parametroch. Nevyskytovali sa nijaké podnormové skúšky a na expedované výrobky neboli uplatnené nijaké kvalitatívne reklamácie. Všetky výrobky PC 400, PZ 35 F aj SPC 325 majú udelené prvé stupne akosti s právom používať pre výrobok

značku prvého stupňa akosti. Výrobky kontrolovala štátna autorizovaná skúšobňa v Bratislave. Kvalitu PZ 35 F okrem toho ešte sledovala LGA NURNBERG /SRN/.

Investície a technologický rozvoj

V roku 1991 mali v Považských cementárňach plánovaných viac ako 46 miliónov na investície. Prekročili ich takmer o 5 miliónov. Okrem iného prevzali dodávku skrutkových kompresorov a laboratórne zariadenia pre skúšanie cementov podľa DIN z Rakúska.

Vzhľadom na nepriaznivú finančnú situáciu rozhodli už začiatkom roka 1991 o zastavení stavby opravovne mechanizmov v lome a prístupovej cesty z 13. na 15. etáž.

Zo strojov a zariadení medzi najdôležitejšie dodávky v roku 1991 patrili cyklónové triediče na surovinových mlynoch a balička s teleskopickým pásom. Z ostatných strojov ešte spomeniem laboratórne prístroje, kompresor a ďalšie.

Technický rozvoj sa v roku 1991 venoval v rozhodujúcej miere prípravnej časti uholného hospodárstva, dávkovaniu gumového odpadu a pneumatík, rekonštrukcii dopravy slinku, rekonštrukcii baliarne, ale i marketingu nových výrobných činností.

Príprava privatizácie podniku

Považské cementárne z celej 102 ročnej histórie majú za sebou 46 rokov štátneho vlastníctva. Rok 1991 bol nástupom, prípravnou etapou na privatizáciu, teda prechod na súkromné vlastníctvo, pravda v iných spoločensko-politických a ekonomických podmienkach ako pri svojom založení v roku 1889.

Súčasná transformácia česko-slovenskej ekonomiky na trhové hospodárstvo sa dotýkala a bude dotýkať podniku Považské cementárne nielen realizáciou privatizačného projektu, ale aj v rozsiahlej modernizácii a riešení ekonomickej stability podniku.

Projekt privatizácie od začiatku predpokladal vstup zahraničného kapitálu do spoločného podniku. Dôvodom tohto zámeru bola potreba finančných prostriedkov na modernizáciu a technicko-sociálny rozvoj podniku, ktorý by ani v minimálnej miere nebolo možné v najbližších rokoch financovať zo zisku vytvoreného podnikom. Konštatovali, že to by malo za následok ďalšie technické zhoršovanie a postupné znížene výroby, znižovanie počtu pracovníkov i stratu konkurencieschopnosti na domácom i zahraničnom trhu.

Podnik uvažoval s privatizáciou toho majetku, ktorý umožňuje rozvíjať podnikateľskú činnosť. Neuvažoval zariadiť Pioniersky tábor v Belušských Slatinách, kultúrny dom, ani bytový fond.

Ďalej vytypovali činnosti, ktoré je možné odčleniť od výroby cementu:

- Opravovňu RAJ vozňov
- Oprava a údržba strojných základných fondov /strojné dielne a sklady náhradných dielov/
- Osobná a nákladná autodoprava /autodielňa, garáže, vozidlá/
- Údržba stavebná a stolárska
- Strážna služba
- Upratovanie
- Kultúrna činnosť a stravovanie v kultúrnom dome
- Stravovanie v závodnej kuchyni

Výber zahraničného partnera a príprava základných dokumentov sa uskutočnili v spolupráci s konzultačno-poradenskou spoločnosťou KONSULTINVEST Praha. Výberu zahraničného partnera predchádzalo rokovanie s týmito potencionálnymi zahraničnými partnermi:

- CBR, Cimennteríés, S.A. Belgicko
- Dyckerhoff, A.G. Wiesbaden, SRN

- Heidelberger Zement, A.G. SRN
- Blues Circle Industries PLC, Anglicko
- Ciment Luxembourgeois S.A Luxembursko
- Lefarge Coppeé, Francúzsko
- Berger Transportbeton, SRN

V rámci konzultácií, spoločných rokovaní, osobných návštev výrobných závodov, riadiacich centier sa skúmali najvýhodnejšie podmienky pre možnú spoluprácu a konkrétny vstup kapitálu do Považských cementární.

Do užšieho výberu boli potom navrhnuté firmy:

- Dyckerhoff Zementwerk, A.G.
- Heidelberger Zement, A.G.
- Blue Circle, Industries PLC

Pri zvažovaní všetkých hľadísk a ponúk sa najviac bral ohľad na uznanie tržnej ceny kapitálu cementárne, zakúpenie akcií, zvýšenie kapitálu na zabezpečenie technického a sociálneho rozvoja. Ďalej sa vyžadoval súhlas s modernizáciou strojnotechnologického zariadenia a investovanie do ekologických stavieb, poskytovanie duševného majetku /know-how/ pre využitie podniku a podporu strategických zámerov v odbyte na domácom i zahraničnom trhu. Po zvážení všetkých týchto hľadísk vybrali napokon nemeckú akciovú spoločnosť Dyckerhoff A.G. Wiesbaden – SRN.

Výber prerokovali v dozornej rade podniku 25. septembra 1990. So spoluprácou s touto firmou vyslovil súhlas aj zakladateľ podniku Ministerstvo výstavby a stavebníctva SR. Rozhodnutím tohto ministerstva boli zaradení do tzv. prvej privatizačnej vlny a z toho dôvodu predložiť privatizačný projekt do 31. októbra 1991.

Práce na privatizačnom projekte brzdilo oneskorené vykonanie ocenenia hodnoty majetku cementárne anglickou firmou Coopers – Lybrant. Tržná cena majetku bola určená 0,6 – 1,25 miliardy korún. Oneskorené vyhotovenie tohto ocenenia spôsobilo časovú tieseň pre konečné rozhodnutie zahraničného partnera. Rozhodujúce konanie s nemeckou firmou sa malo konať 16. októbra 1991 v Bratislave. Vedenie firmy však 14. októbra 1991 oznámilo, že odstupuje od dohody na kapitálovú účasť v Ladkoch. Ako dôvody uviedla, že svoje prostriedky investuje vo východnej časti Nemecka, kde zakúpila cementáreň.

V novo-vzniknutej situácii bolo treba prijať nové závery. Po konzultácii na Ministerstve výstavby a stavebníctva sa prijali nové opatrenia.

Rozhodli sa vypracovať nové ponukové listy a rozposlali ďalším firmám, okrem iného aj tým, ktoré boli v prvom výbere.

Uvedené zmeny znamenajú, že podnik bol zaradený do druhej vlny privatizácie, znamenalo to však aj to, že zamestnanci nemohli počítať s tým, že vložia svoje investičné kupóny do vlastného podniku – Považských cementární.